

Jiří Škořepa
fotokurSy.cz

Fototahák č. 25

Gargano

orchideje a krajina
v bjektivu

Fotografujte ještě lépe!

Na obálce:

Barlie statná *Himantoglossum robertianum* ve zlatém podvečerním světle před koncem dne. Snímek pořízený 7. dubna 2018.

Sony A7, Sony FE 90 mm f/2,8 Macro G OSS, 90 mm, ISO 100, f/2.8, 1/400 s

Prastará kamenná pastevecká chýše „pagliaio“ v krajině poblíž Monte Sant'Angelo. Snímek pořízený 16. dubna 2014.

Nikon D7100, Samyang 8 mm f/3.5, 8 mm, ISO 100, f/9, 1/400 s

Fototahák č. 25 **Gargano – orchideje a krajina v objektivu.**

Verze vydaná dne 18. února 2023, © Jiří Skořepa. Všechna práva vyhrazena. Fotografie i texty, použité v knize, jsou dílem autora.

Tato e-kniha je určena výhradně pro osobní a nekomerční užití v rozsahu stanoveném autorským zákonem. Datový soubor e-knihy je možno užívat výhradně jako celek v nezměněné podobě. Není povoleno upravovat či mazat jakékoli znaky autorských práv či jiné znaky vlastnictví v e-knize uvedené. Jiné užití knihy (včetně, ale nejen kopírování, úprav, distribuce, umístování na servery, ze kterých je možné soubor dále stahovat, udělování licencí, prodej nebo vytváření odvozených děl) není povoleno. Žádná část e-knihy nesmí být reprodukována nebo předávána dále jakoukoli formou nebo jakýmkoli způsobem bez předchozího písemného souhlasu autora. Zejména je zakázána jakákoliv konverze datového souboru, extrakce části nebo celého textu či obrázků.

E-kniha prochází vícenásobnou kontrolou. Jestliže v ní přesto najdete chybu, budu rád když mi to dáte vědět. Tak, abych chybu mohl opravit.

„Srdce Gargana“ odkudsi z krasových náhorních planin. Snímek pořízený 12. dubna 2019.

Sony A7, Laowa 15 mm f/2 FE Zero-D, 15 mm, ISO 100, f/16, 1/25 s

Poděkování

Tato e-kniha by nevznikla bez přispění mnoha lidí. Speciální dík patří osobně Davidu Průšovi, který mi poskytl cenné rady ke Garganu i místním orchidejím. A dále Radce Páleníkové, Radaně Kavkové, Petru Sovkovi, Vašku Koláčkovi a dalším členům našich výprav na tenhle úžasný cípeček Itálie.

Srdce Gargana

V podvečer předešlého dne přišla od západu hradba dramatických mračen. Překryla slunce a přinesla modročerné provazce deště.

Ráno mne vívalo bělošedým oblačným pásem při východním obzoru, navlhla krátkou travou a rozjasňující se modrou oblohou s beránky nad mou hlavou. Stál jsem v ranním chladu než slunce prorazilo mračky a pozlatilo bílé vápence na planinách.

A tehdy jsem uviděl srdce Gargana. Živé, rudé, nepřikrášlené a nádherné jako okolní krajina.

Sešlo se všechno skutečně jen tak náhodou? Večerní liják, ranní slunce a rudá barva v prohlubni bílého vápence. O které dodnes netuším kde se tam vzala ani jaký byl její původ.

Ale nevadí mi to. To srdce krajiny je tam stále... Kdesi na planinách Gargana, na které se budu znovu a znovu vracet.

Rozkvétající vstavač italský *Orchis italica* z okolí Monte Sacro. Snímek pořízený 9. dubna 2019.

Nikon D7100, AF Nikkor 300 mm f/4 ED IF, mezikroužky Kenko, 300 mm, ISO 100, f/5.6 1/320 s

Obsah

Poloostrov Gargano	10
Geografie.....	11
Geologie.....	12
Klima	14
Historie.....	14
Zajímavosti Gargana	17
Vieste a Pizzomunno	18
Mattinata	22
Monte Sant'Angelo	25
Monastero di Santa Maria di Pulsano	29
Abbazia della Santissima Trinità di Monte Sacro	33
Pio z Pietrelcinny.....	36
Pagliaio.....	37
Věž Torre di San Felice a skalní most Arco di San Felice.....	39
Baia della Zagare a Arco Magico.....	42

Trojice kvetoucích vstavačů kukačka *Anacamptis morio* z širšího okolí Monte Sant'Angelo, vyfotografovaná historickým ruským kinofilmovým objektivem Jupiter 11. Ranní protisvětlo, zajímavě orosená tráva a svérázný charakter starého objektivu dávají snímku osobitý půvab. Snímek pořízený 19. dubna 2015.

Nikon D7100, Jupiter 11 135 mm f/4, 135 mm, ISO 100, f/4, 1/320 s

Monte Saraceno a nekropole Daunů.....	43
Parco Nazionale del Gargano a Foresta Umbra.....	45
Orchideje Gargana	48
Kdy za orchidejemi Gargana?.....	49
Kam za orchidejemi Gargana?	53
S jakou fotovýbavou za orchidejemi Gargana?	54
Ostatní ne-fotografické vybavení.....	57
Jak orchideje Gargana fotografovat?.....	59
Výběr druhů orchidejí Gargana	62
Anacamptis collina.....	63
Anacamptis coriophora subsp. fragrans.....	64
Anacamptis morio.....	67
Anacamptis papilionacea	69
Anacamptis pyramidalis	71
Dactylorhiza romana.....	72

Kvetoucí tořič sipontský *Ophrys sipontensis* z planin Gargana. Snímek pořízený 18. dubna 2013.

Nikon D7100, AF Nikkor 300 mm f/4 ED IF, mezikroužky Kenko, 300 mm, ISO 100, f/7.1, 1/160 s

Himantoglossum hircinum.....	73
Himantoglossum robertianum.....	74
Limodorum abortivum.....	76
Neotinea lactea.....	78
Neotinea maculata.....	79
Neotinea tridentata.....	80
Neotinea ustulata.....	81
Ophrys apulica.....	83
Ophrys bertolonii subsp. bertolonii.....	84
Ophrys biscutella.....	85
Ophrys bombyliflora.....	87
Ophrys ciliata.....	89
Ophrys archipelagi.....	91
Ophrys garganica.....	93
Ophrys incubacea.....	94

Aceras podivný *Orchis anthropophora* ve zlatavém světle před západem slunce, fotografovaný německým historickým manuálním objektivem Telemegor 180 mm f/5.5 (Meyer-Optik Görlitz) poblíž Monte Sacro. Objektiv zrovna neoslňuje ostrostí, ale kreslí krásné teplé barvy a pohádkově zasněžený bokeh. Snímek pořízený 21. dubna 2015.

Nikon D7100, Telemegor 180 mm f/5.5, 180 mm, ISO 100, f/5.5, 1/400 s

Ophrys lutea	95
Ophrys fusca	96
Ophrys oestriifera subsp. montis-gargani	97
Ophrys promontorii	98
Ophrys sipontensis	100
Ophrys tenthredinifera	102
Orchis anthropophora	104
Orchis italica	106
Orchis pauciflora	108
Orchis purpurea	109
Orchis quadripunctata	110
Serapias apulica	111
Serapias lingua	113
Serapias vomeracea	115
Orchis × bivonae	117

Barlie statná *Himantoglossum robertianum* v ranním světle na okraji pastviny. Zaujal mne kontrast orchideje a dobytčí ohrady s ostnatým drátem. Snímek pořízený 8. dubna 2018.

Sony A7, Sony FE 90mm f/2,8 Macro G OSS, 90 mm, ISO 100, f/2.8, 1/1600 s

Na následující straně

Jak to vypadá při fotografování vstavače kukačky *Orchis morio* na planinách Gargana. Snímek pořízený 11. dubna 2018.

Sony Nex-5, Nikkor 24 mm f/2.8, 24 mm, ISO 200, f/5.6, 1/125 s

Anacamptis × gennarii.....	118
Orchis × pseudoanatolica	120
O mně	122
Kursy a workshopy.....	125
E-kniha Fotografujeme rostliny a květiny	127
České a evropské orchideje ve stereofotografii	128
Edice „Fototaháky“	129

Serapie *Serapias apulica*, endemit jihu Itálie. Snímek pořízený 15. dubna 2018.

Sony A7, Sony FE 90/2,8 Macro G OSS, 90 mm, ISO 100, f/4.5, 1/125 s

Poloostrov Gargano

Tvoří ostruhu nad podpatkem pověstné „italské boty“. Rozkládá se v jihovýchodní části Apeninského poloostrova – na jadranském pobřeží v provincii Foggia, která je součástí historického správního kraje Apulie (Puglia).

Na Garganu žije celkem asi 200 000 obyvatel. Zdrojem jejich obživy je pěstování citrusů a oliv, rybolov a v poslední době stále více turismus.

Večerní pohled na pobřeží v Mattinatě, v pozadí hřbet Monte Sarceno. Snímek pořízený 11. dubna 2019.

Sony A7, Laowa 15 mm f/2 FE Zero-D, 15 mm, ISO 100, f/5.6, 1/15 s

Geografie

Rozloha souše Gargana se udává přibližně 1 500 km², se slanými jezery Lesina a Varano celkem 2 015 km². Na délku má poloostrov 70 km, na šířku 40 km.

Pobřeží Gargana je výrazně členité, s množstvím mořských jeskyní, skalních oblouků a oken.

Většinu poloostrova zabírá vrchovina Promontorio del Gargano v podobě více či méně zvlněných krasových planin s výškou okolo 700–800 m n. m. Nejvyšším vrcholem celého poloostrova je Monte Calvo (1 065 m n. m.), nejvyšším vrcholem ve východní části o něco nižší Monte Sacro (874 m n. m.).

Vstavač kukačka *Anacamptis morio* s hřebenem Monte Sacro v pozadí. Snímek pořízený 9. dubna 2018.

Sony A7, PC Nikkor 28 mm f/3.5, 28 mm, ISO 100, f/11, 1/640 s

Na následující straně

Tořič sršňonosný *Ophrys biscutella* v garganských škrapových skalkách a s hřbetem Monte Sacro v pozadí. Snímek pořízený 7. dubna 2019.

Sony A7, Laowa 15 mm f/2 FE Zero-D, 15 mm, ISO 100, f/8, 1/320 s

Geologie

Krasové planiny pohoří Promontori jsou složeny převážně z mohutné desky druhohorních vápenců a dolomitů (jurské a křídové), usazovaných v mělkých pobřežních vodách jižního okraje pravěkého moře Tethys. Mocnost uvádí různí autoři 3000 – 6000 m (přesnou tloušťku nelze změřit v důsledku eroze i překrytí mladšími sedimenty). Východní část poloostrova a lem při jižním pobřeží kolem Mattinaty přes Monte Sant'Angelo tvoří mladší vápence svrchní křídly až paleocénu (třetihory), nejvýchodnější část mezi Vieste a Peschici (a malou část JZ od Mattinaty) překryly mladší vápence eocénní. Kontakt mezi druhohorními vápenci svrchní křídly a třetihorními eocénními vápenci je dobře vidět třeba na útesech ve Vieste za monolitem Pizzomunno.

Od pozdního miocenu do raného pliocenu (12 milionů – 4 miliony let) byla hladina moře výš než dnes a Gargano bylo ostrovem. V době ledové (Wurm) asi před 70 000 lety došlo k poklesu mořské hladiny a Gargano se stalo součástí velké planiny, která sahala až po Anconu. Zhruba před 10 000 lety na konci doby ledové tuto planinu znovu zalilo moře a Gargano získalo zhruba dnešní obrysy.

Rozkvetlé narcisky *Narcissus poeticus* v okrajových partiích Foresto Umbra. Snímek pořízený 14. dubna 2018.

Sony A7, Sony FE 90 mm f/2,8 Macro G OSS, 90 mm, ISO 100, f/2.8, 1/800 s

Klima

Je na Garganu výrazně středomořské, s poměrně vysokým úhrnem srážek od podzimu do jara. Zima velmi mírná, jaro a podzim teplé a léto dlouhé, slunečné a s vysokými teplotami.

Reálně během jara není vyloučeno několikadenní deštivé období, kdy teplota v kopcích je jen několik málo °C nad nulou, prší, fouká ostrý vítr a pocitová teplota je pod bodem mrazu. A orchideje v tom nečase poklidně rozkvétají...

S čím by měl fotograf na Garganu počítat, to je takřka všudypřítomný a často dost silný vítr. Řešením jsou kratší expoziční časy a případně fotografovaná rostlina chráněná alespoň provizorním závětřím (batoch, deštník, fotografova vlastní tělesná schránka).

Historie

Gargano bylo osídleno už v paleolitu a neolitu, jak dokládají nálezy v některých jeskyních.

Koncem pozdní doby bronzové (některé zdroje uvádí 9. století, jiné 11.–10. století před Kristem) osídlili Gargano Daunové, jeden z celkem tří ilyrských kmenů (další byli Messapiové a Peucetové, sídlící v centrální a jižní Apulii), přicházející přes moře z východního Jadranu (Ilýrie). Daunové se živili zemědělstvím, lovem a rybolovem a od ostatních národů se lišili kulturou, náboženskými obřady i způsobem pohřbívání.

Olivovníky, sklípek vyhloubený do skály a terasy z nasucho skládaných kamenů ve svahu kopce poblíž Monte Saraceno. Snímek pořízený 21. dubna 2016.

Sony A7, AF Nikkor 300 mm f/4 ED IF, 300 mm., ISO 100, f/8, 1/13 s

Na následující straně

Sad mandloní pod Monte Sant'Angelo. Snímek pořízený 6. dubna 2019.

Sony A7, Laowa 15 mm f/2 FE Zero-D, 15 mm, ISO 100, f/11, 1/100 s

Koncem 4. století před našim letopočtem postupně oblast kolonizovali Římané. O Garganu se ve svém díle zmiňují už Marcus Annaeus Lucanus a Quintus Horatius Flaccus. V roce 72 př. n. l. proběhla bitva na Monte Gargano, v níž padl vůdce povstání otroků Crixus.

Z langobardských dob se zachovala bazilika zasvěcená archandělu Michaelovi v obci Monte Sant'Angelo, která je od raného středověku významným poutním místem a byla zapsána na seznam Světové dědictví UNESCO. Pak poloostrov ovládala Byzantská říše a Normané, po kterých zůstala velká pevnost nad městečkem Vico del Gargano, od 12. století byl součástí Sicilského království až do sjednocení Itálie roku 1861.¹

¹Wikipedia.*Gargano*. [online] [cit. 2023-01-21]. Dostupné z: <https://cs.wikipedia.org/wiki/Gargano>

Na sucho skládaná kamenná zídka na planinách Gargana s kvetoucí mandloní. Snímek pořízený 8. dubna 2018.

Sony A7, PC Nikkor 28 mm F3.5, 28 mm, ISO 100, f/8, 1/60 s

Zajímavosti Gargana

Kromě orchidejí nabízí Gargano i starobylá města a místa či úchvatné krajinářské scenerie.

Nikde jinde nenajdete na planinách desítky i stovky metrů nasucho po staletí skládaných zídek a terásků z místního křídového vápence.

Kulaté i čtvercové kamenné chýše pradávných pastevců.

Do moře strmě spadající svahy Monte Saraceno s nekropolí Daunů z předřímských dob. S obloukem duhy, klenoucím se nad pětistovkou kulatých ústí starobylých hrobů tesaných do skály.

Háje pokroucených kmenů prastarých olivovníků kolem bělostných domů jitřního města - Mattinaty.

Monumentálnost normanského hradu v Monte San't Angelo i domy kolem, nalepené v úzkých uličkách ke skále jako vlaštovčí hnízda.

Obilná políčka zaplevelená žlutými divokými tulipány.

Bílý monolit Pizzomunno na pláži ve Vieste. Byl tu předtím, než u pláže vyrostly hotely. A bude tu i potom.

Skály a planiny Gargana měří čas jinak.

Ulička v historické části Vieste. Snímek pořízený 12. května 2012.

Nikon 1 J1, 1 Nikkor VR 10-30 mm f/3.5-5.6, 30 mm, ISO 100, f/8, 1/200 s

Na následující straně

Monolit Pizzomunno ve Vieste, fotografovaný s popředím rozkvetlých zplanělých kosmatců *Carpobrotus acinaciformis*, původem z Jižní Afriky. Snímek pořízený 8. dubna 2019.

Sony A7, Laowa 15 mm f/2 FE Zero-D, 15 mm, ISO 100, f/11, 1/80 s

Vieste a Pizzomunno

Vieste je nejvýchodnějším městem poloostrova Gargano. Jeho centrum vyrostlo na skalnatém poloostrově, ze kterého vybíhají dva mysy. K východu směřující Punta di San Francesco s původním středověkým historickým jádrem města (vysoký a skalnatý mys šlo lépe bránit), s domy natěsnanými na sebe a se spoustou bran a průchodů. Stojí na něm většina zajímavých památek (kostel Chiesa di San Francesco, Trabucco di Punta San Francesco, Chianca Amara, hrad Castello Svevo).

Hrad Castello Svevo je bohužel vojenský, veřejnosti nepřístupný objekt. Byl založen v 11. století, značně poničený v bojích mezi císařem Fridrichem II. a benáťany v roce 1240. Fridrich II. jej poté nechal opravit a přestavět v roce 1242. V 16. století hrad několikrát čelil útokům Saracénů a byl přestavěn do současné podoby ve stylu pobřežní pevnosti.

Náměstíčko v historické části Vieste. Snímek pořízený 12. května 2012.
Nikon 1 J1, 1 Nikkor VR 10-30 mm f/3.5-5.6, 17 mm, ISO 100, f/8, 1/250 s

Na následující straně

Pláž ve Vieste s monolitem Pizzomunno a starou zástavbou na Punta di San Francesco. Snímek pořízený 22. dubna 2016.

Sony A7, PC Nikkor 28 mm f/3,5, 28 mm, ISO 100, f/8, 1/400 s

Chianca Amara („Hořký kámen“) je vyčnívající skalisko v sousedství katedrály, na němž bylo 18.-21. července 1554 po dobytí města tureckými piráty, kterým velel korzár Draguth Rais, povražděno několik tisíc žen, starců a dětí z Vieste, kteří se Turkům nezdáli být dostatečně vhodní k odvezení do otroctví.

Trabucco je jedním ze symbolů Gargana. Jde o velmi starobylý způsob rybolovu. Konstrukci trabucca tvoří plošina ze dřeva, postavená na kůlech u břehu a ukotvená ke skalám. Zasahuje nad vodu a vyčnívá z ní dvojice (někdy i víc) mnoho metrů dlouhých ramen, mezi kterými je zavěšená nálevkovitá síť s úzkými oky zvaná trabucco. Na plošině je postavená dřevěná bouda (casotto), ve které rybář čeká až do sítě, spuštěné pod vodu, připravou ryby a bude moci s pomocí navijáků síť vytáhnout. Název „trabucco“ je místní, předpokládá se, že pochází z latinského „trabs“ nebo „trabis“ což znamená dřevo, trám nebo strom. Což by odpovídalo, protože trabucco je téměř celé postaveno ze dřeva, tedy ze stromů a trámů.

Druhý mys, Punta di Santa Croce, směřující k severu, je nižší, s modernější zástavbou (zastavěný až v 19. století) a dnes představuje živé centrum města. Jeho součástí je i rozlehlý přístav s majákem.

Večer na Corso Matino, nejživější ulici Mattinaty. Snímek pořízený 9. května 2012.

Nikon 1 J1, 1 Nikkor VR 10-30 mm f/3.5-5.6, 10 mm, ISO 100, f/3.5, 0,3 s

Mattinata

Mattinata (zhruba 7000 obyvatel) leží při jižním pobřeží poloostrova Gargano v kotlině ohraničené z jihu masivem Monte Saraceno, ze severu Monte Sacro a ze západu masivem Monte Sant'Angelo. Východ lemují olivovníkové háje, které končí u pobřeží s dlouhou oblázkovou pláží. Vlastní městečko se rozkládá na dvou pahorcích, Coppa Madonna a Castelluccio.

Název Mattinata se pravděpodobně odvozuje od nedalekého někdejšího antického města Matinum (od Mater Matuta, na počest bohyně jitra). V dávnějších, předřímských dobách se Matinum nazývalo Apeneste nebo Apameste. Dovozuje se, že šlo o přístavní město s řeckými vazbami a jméno odráželo východní lokaci a volně přeloženo znamená místo, kde vstává/kde se rodí slunce/jitro.

Matinum zaniklo asi v 10. století a následujících osm století nebyla oblast trvale osídlená. Až po polovině 17. století vzniklo jádro dnešního města. Nížina má příznivější klima než hory v okolí a proto sem pastevcí setupovali a v jednoduchých obydlích z nasucho skládaného kamene přečkávali zimu. Pastervecká osada se od počátku 19. století postupně stávala jádrem dnešního města.

V roce 1893 Mattinatu vážně poškodilo silné zemětřesení.

Večerní centrum Mattinaty obkroužené háji olivovníků. Snímek pořízený 14. dubna 2013.

Nikon D7100, Nikkor 50 mm f/1.8, 50 mm, ISO 100, f/4, 2,5 s

Na následující straně

Mattinata v ranním slunci, v pozadí nalevo hřbet Monte Saraceno. Snímek pořízený 13. května 2012.

Nikon 1 J1, 1 Nikkor VR 10-30 mm f/3.5-5.6, 30 mm, ISO 100, f/5.6, 1/100 s

Nejstarší historické centrum Mattinaty se nazývá Junno a určitě stojí za návštěvu. Úzké uličky, různá schodiště, malebné portály... Asi nejzajímavější budovou ve staré části města je Palazzo Mantuano z roku 1840, dnes knihovna („Biblioteca Comunale“).

Okolní olivové háje s prastarými stromy stojí za návštěvu, jsou zajímavé, leč orchidejí prosté. Různě popraskané a pokroucené kmeny vypadají malebně samy o sobě, ideálně se fotí ve žlutém světle nízkého ranního či večerního slunce. Počítejte ovšem, že v době, kdy bývá na jaře slunce úplně nejníž nad obzorem, tonou už olivové háje v hlubokém stínu okolních kopců.

Za zatažené oblohy a zároveň za sucha budou barvy matné a olivovníky nudně nijaké. V dešti jsou olivovníkové háje mnohem zajímavější, hnědé kmeny i stříbrošedé listy vystoupí v krásně sytých barvách. Nesmí ovšem vadit když se vám voda lije za krk. A hlína mezi stromy se za mokra mění ve výrazně mazlavé klouzavé jíloviště

Za slunečných dnů pobíhá po zídkách množství ještěrek. Na kvetoucích bylinách pro okrajích cest či na různých keřích zastihnete hodovat denní motýly jako dlouhozobky či otakárky ovocné.

Čtvrť Junno v Monte Sant'Angelo s řadovými domky. Snímek pořízený 11. dubna 2018.

Sony A7, PC Nikkor 28 mm F3.5, 28 mm, ISO 100, f/8, 1/80 s

Monte Sant'Angelo

Monte Sant'Angelo je, s nadmořskou výškou 796 m n. m., nejvýše položeným městem Gargana. Žije v něm nyní asi 12–13 000 obyvatel (od poloviny minulého století jejich počet setrvale klesá). Monte Sant'Angelo představuje významné poutní místo díky dávné legendě o zjevení Archanděla Michaela v místní jeskyni.

Město je poprvé zmiňováno až v 11. století. Mezi lety 1081 a 1103 bylo hlavním městem rozsáhlého normanského panství pod správou hraběte Jindřicha, který byl vazalem Byzantské říše.

V 17. století se město stalo součástí Neapolského království, ke kterému patřilo až do sjednocení Itálie v roce 1861.

Santuario di San Michele Arcangelo

Jedná se o velmi významné poutní místo. V jeskyni, v níž se nachází Svatyně svatého archanděla Michaela, podle legendy došlo ke zjevení archanděla Michaela v letech 490, 492 a 493.

Svatyně, kterou se vstupuje do jeskyně, pochází ze 13. století. Napravo od svatyně stojí osmiboká kamenná zvonice z téže doby.

Stará část města s řadovými domky čtvrti Junno a normanským hradem v ranním slunci. HDR ze tří snímků, pořízených expozičním bracketingem 21. dubna 2016.

Sony A7, Tessar 40 mm f/4,5, 40 mm, ISO 100, f/8, 1/160 s

Podle událostí spojeným s posledním ze tří zjevení se slaví 29. září jako hlavní Michaelův svátek. V roce 1987 navštívil svatyni papež Jan Pavel II. (informace z Wikipedia¹)

Normanský hrad Castello di Monte Sant'Angelo

Nejstarší zmínky pochází z doby biskupa Orsa, biskupa z Beneventa a Siponta, který údajně nechal v letech 837-838 postavit castellum de Monte Gargano. Zásadní přestavby se hrad dočkal v 11. století za vlády Normanů, z nichž patrně nejvýraznější stopy zanechal císař Fridrich II.

Podle legendy byla na hradě vězněna císařova milenka Bianca Lancia „lidově „Biancalancia“), kterou Fridrich II. žárlivě miloval, ale z politických důvodů se s ní nemohl oženit. Bianca prý nakonec skončila svůj život skokem z hradní věže. Její duch stále bloudí prostorami hradu a zoufalý pláč a vzdechy někdy, zejména v zimě, bývají slyšet i venku.

V dalších staletích hrad různě měnil majitele. Do současné podoby byl přestavěný v 15. století. Počátkem 19. století se hrad stal majetkem obce Monte Sant'Angelo.

¹ *Monte Sant'Angelo*. [online] [cit. 2023-01-20]. Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/Monte_Sant%27Angelo

Čtvrť Junno s řadovými domky. Snímek pořízený 11. dubna 2018.

Sony A7, Sony FE 90 mm f/2,8 Macro G OSS, 90 mm, ISO 100, f/9, 1/400 s

Na následující straně

Stará část města s řadovými domky čtvrti Junno a normanským hradem v ranním slunci. HDR ze tří snímků, pořízených expozičním bracketingem 21. dubna 2016.

Sony A7, Nikkor 28 mm f/2,8, 28 mm, ISO 100, f/8, 1/320 s

Čtvrť Junno

Na jižní straně města se rozkládá staré centrum města ze 6. století, čtvrť Junno („Quartiere Junno“) se známými řadovými domky. Těsně nalepené obytné domky podél klikatých a strmých uliček téměř vždy mají jedinou místnost a před ní malý dvorek otočený do ulice. Navzájem jsou domky různě propojené oblouky a schodišti.

Cestou kolem těchto domků jsem si vždy říkal jak malebně musí čtvť bílých minidomečků vypadat navečer, s okénky zářícími teplou žlutí žárovek. Až mi to jednou nedalo a vyrazil jsem s fotoaparátom do Monte Sant'Angelo navečer. Čtvrť Junno večer nevypadá nijak – ta okénka jsou totiž na noc zavřená dřevěnými okenicemi. Tak, aby kdekdo zvenčí nečučel dovnitř.

Nádvoří se vstupní branou u hlavní budovy Monastero di Santa Maria di Pulsano. Snímek pořízený 8. dubna 2019.

Sony A7, Laowa 15 mm f/2 FE Zero-D, 15 mm, ISO 100, f/11, 1/100 s

Monastero di Santa Maria di Pulsano

Historie

Opatství sv. Marie Pulsanské založil v 6. století mnich-papež svatý Řehoř Veliký a jeho prvními obyvateli byli mniši ze sipontského kláštera sv. Equizia. O historii v následujících šesti stoletích není mnoho známo, v 10. století klášter obsadili benediktíni. Později klášter trpěl nájezdy Saracénů. a postupně upadal.

Počátkem 12. století jej znovuobnovil svatý Jan z Matery, údajně na popud zjevení Matky Boží, která mu ukázala kam má jít postavit kostel. K řádu poustevníků z Pulsana, jehož duchovním centrem opatství bylo, patřilo v době největšího rozkvětu asi 40 klášterů porůznu rozestých v celé Itálii, ale dokonce i za Jadranem. Řád zanikl ve 14–15 století.

O opatství se poté postupně starali cisterciáni, dominikáni, františkáni a celestini. Od 19. století komplex kláštera spravovalo několik diecézních kněží až do roku 1969. Opuštěný komplex se stal cílem vandalů a byla z něho ukradena i některá historická umělecká díla, včetně cenné a uctívané ikony Matky Boží z Pulsana.

V roce 1990 začali s obnovou kláštera dobrovolníci, od roku 1997 zde znovu žijí mniši. Významným poutním dnem je 8. září, svátek Panny Marie Pulsanské.

Část jesliček v přírodní krasové dutině v areálu Monastero di Santa Maria di Pulsano. Snímek pořízený 6. dubna 2019.

Sony A7, Laowa 15 mm f/2 FE Zero-D, 15 mm, ISO 100, f/11, 1/100 s

Současnost

Současnou podobu komplexu vtiskl blahoslavený Gioele, třetí opat pulsanských mnichů, po zemětřesení v roce 1646, které opatství těžce poničilo. Kostel je přistavěný ke skále a jeho hlavní loď končí presbytářem a apsidou v přirozené skalní dutině. Apsida končí edikulou (výklenkovou kapličkou) s ikonou Madony Pulsanské. Původní starobylá ikona, ukradená v roce 1966, nebyla nikdy nalezena. Současná ikona je jí podobná, byť ne tak starobylá. Před edikulou stojí velmi starý čtvercový oltář mensa z Pulsana, který vysvětil papež Alexandr III. při pouti na Gargano v roce 1177. Jde o jeden z mála byzantských oltářů, které se v Itálii dochovaly.

V okolních skalách jsou četné poustevny, které sloužily jako obydlí. Poustevníci mnohdy potřebovali lana nebo žebříky, aby se do nich vůbec dostali.

Nádvoří u hlavní budovy Monastero di Santa Maria di Pulsano. Snímek pořízený 6. dubna 2019.

Sony A7, Laowa 15 mm f/2 FE Zero-D, 15 mm, ISO 100, f/16, 1/13 s

Na následující straně

Pohled na klášter Monastero di Santa Maria di Pulsano od vyhlídky nad údolím. Snímek pořízený 6. dubna 2019.

Sony A7, Laowa 15 mm f/2 FE Zero-D, 15 mm, ISO 100, f/11, 1/250 s

Údolí **Vallone di Pulsano**

Jeden z vůbec nejkrásnějších kaňonů na náhorní plošině Promontorio del Gargano. Vzniká spojením tří dílčích menších údolí Valle Campanile, Valle Piccola di Pulsano a Valle Mattina a jeho strmé stěny mají místy výšku až 300 m. Kaňon hostí celou řadu zajímavých druhů rostlin i živočichů, některé endemické. Od kláštera dolů do kaňonu vede až nepříjemně strmá stezka.

Ruiny opatství Abbazia della Santissima Trinità di Monte Sacro Snímek pořízený 13. května 2012.

Nikon 1 J1, 1 Nikkor VR 10-30 mm f/3.5-5.6, 13,1 mm, ISO 100, f/10, 1/40 s

Abbazia della Santissima Trinità di Monte Sacro

Ruiny benedikýnského opatství na stejnojmenném majestátním kopci, který je nejvyšším vrcholem (874 m n. m.) východní části Gargana. Na pastvinách a skalních stepích jeho úpatí navíc roste celá plejáda zajímavých druhů gargánských orchidejí.

Opatství Nejsvětější Trojice Opatství Nejsvětější Trojice stojí na hoře Monte Sacro, která byla po staletí místem bohoslužeb a poutí, a to již od starověku, kdy se zde nacházela svatyně zasvěcená Jupiterovi. Podle místní tradice to bylo zjevení archanděla Michaela v roce 490 biskupovi ze Siponta San Lorenzovi Maioranovi, které proměnilo Monte Sacro z místa pohanského kultu v místo křesťanského uctívání. Kolem roku 1000 zde skupina mnichů postavila malý klášter který je o sto let později doložen jako opatství. Po období rozkvětu bylo opatství sloučeno s opatstvím Siponto a v 15. století opuštěno.

Ruiny opatství Abbazia della Santissima Trinità di Monte Sacro Snímek pořízený 13. května 2012.

Nikon 1 J1, 1 Nikkor VR 10-30 mm f/3.5-5.6, 10 mm, ISO 100, f/10, 1/400 s

Na následující straně

Ruiny opatství Abbazia della Santissima Trinità di Monte Sacro. Snímek pořízený 13. května 2012.

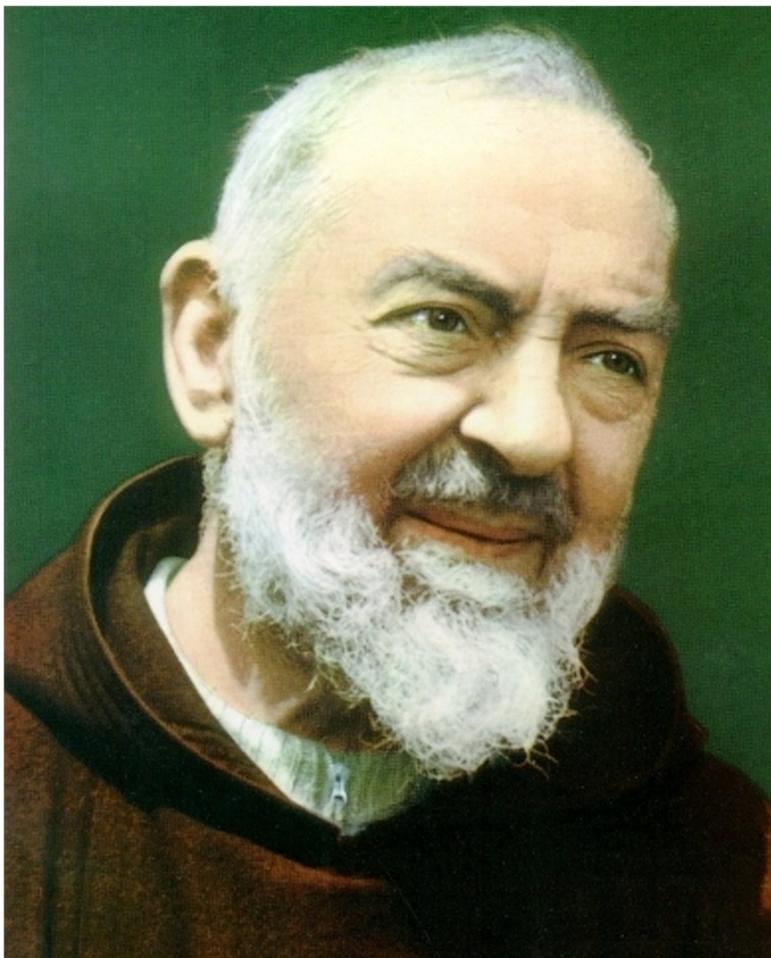
Nikon 1 J1, 1 Nikkor VR 10-30 mm f/3.5-5.6, 10 mm, ISO 100, f/10, 1/250 s

Následovalo dlouhé období úpadku, které přivedlo opatství do dnešní podoby zříceniny, z níž je však stále patrná původní stavba: opatský kostel se zvonící, ložnicové cely, křtitelnice, refektář s kuchyní, cisterny, křížové chodby, nádvoří, skladiště, stáje a strážní věž.

Průčelí kostela se vyznačuje třemi velkými slepými hrotitými oblouky, které spočívají na sloupech podpírajících oblouky a rámujičích vstupní portál. Sál se třemi apsidovými loděmi je rozdělen na pět polí s klenbami podepřenými pilíři. Na stěnách apsidy jsou patrné stopy po freskách. Nedaleko se nachází čtvercová křtitelnice.¹

¹Volný překlad informací z: *ABBAZIA BENEDETTINA SS. TRINITA' DI MONTE SACRO*.fondoambiente.it [online] [cit. 2023-01-23]. Dostupné z: <https://fondoambiente.it/luoghi/abbazia-benedettina-della-ss-trinita-di-monte-sacro?ldc/>

Padre Pio z Pietrelciny.

Volné dílo (licence Public Domain), zdroj: https://cs.wikipedia.org/wiki/Pio_z_Pietrelciny

Pio z Pietrelciny

Sošky či podobu **Padre Pia, světce ze San Giovanni Rotondo**, potkáte na Garganu v každém městečku. Obvykle bývá zobrazován se stigmaty na rukou a v hnědém kapucínském hábitu.

Svatý Pio z Pietrelciny (někdy nazývaný Otec Pio nebo Padre Pio, rodným jménem Francesco Forgione (* 25. května 1887, Pietrelcina, Itálie - † 23. září 1968, San Giovanni Rotondo) byl italský kapucínský kněz a světec. Do františkánského řádu kapucínů vstoupil 6. ledna 1903. Řeholní slib zde složil 27. ledna 1907.

10. srpna 1910 byl vysvěcen na kněze. Od roku 1918 se na jeho těle samovolně objevovala stigmata (rány na těle v místech, kde měly být způsobeny Ježíši Kristu během ukřižování), která nosil až do smrti a zpočátku byl kvůli nim považován za podvodníka. Až když lékaři vyvrátili, že by si rány způsobil sám, byl podezření zbaven. V roce 1940 vypracoval plány pro stavbu Domu pro úlevu trpícím; tato nemocnice byla otevřena v San Giovanni Rotondo v roce 1956. Padre Pio byl za svého života vyhledávaným zpovědníkem, vedl rozsáhlou korespondenci, se kterou mu pak pro rozsah museli pomáhat další řádoví spolubratři. Papež Jan Pavel II. ho blahořečil 2. května 1999. 16. června 2002 ho tentýž papež prohlásil za svatého.¹

¹Wikipedia.*Pio z Pietrelciny*. [online] [cit. 2023-01-19]. Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/Pio_z_Pietrelciny

Pagliaio (již bez střechy) na planině poblíž Monte Sant'Angelo. Červená orchidej v popředí vlevo od trsu asfodely je kvetoucí vstavač motýlovitý *Anacamptis papilionacea*. Snímek pořízený 11. dubna 2018.

Sony A7, PC Nikkor 28 mm f/3,5, 28 mm, ISO 100, f/11, 1/40 s

Na následující straně

Pagliaio (bez střechy) na planině poblíž Monastero di Santa Maria di Pulsano. Snímek pořízený 20. dubna 2016.

Sony A7, PC Nikkor 28 mm f/3,5, 28 mm, ISO 100, f/8, 1/100 s

Pagliaio

Pradávná obydlí pravděpodobně prehistorického původu, postavená ze suchých kamenných zdí, připomínají minulá staletí a pastýřské civilizace Gargana. Jsou porůznu roztroušené po krajině.

Pojmenování „pagliaio“ („kupka sena“) trefně vystihuje jejich tvar. „Kupka“ mívá nejčastěji kruhovou základnu. Stavbičky byly úkrytem pro lidi a domácí zvířata a dovozují se, že sloužily, co předchůdci stodol, i k ukládání slámy a steliva.

Vystavěné stylem „tholos“, tedy falešné kopule (kruhy vodorovných kamenů, postupně ve vyšších vrstvách nasunované směrem dovnitř), je pagliaio svým provedením příbuzné s trulli v Alberobellu nebo se sardinským nuraghi.

Mnohé z pagliaio, které je dnes možné vidět venku v krajině, již přišly o kopulovitý vrcholek a zbývají kruhové obvodové stěny, občas „ozdobené“ keřem prorůstajícím z nitra střechou ven.

Torre di San Felice, na pravé straně věže je vidět vnější schodiště. Snímek pořízený 16. dubna 2014.

Nikon D7100, Samyang 8 mm f/3.5, 8 mm, ISO 100, f/11, 1/320 s

Věž Torre di San Felice a skalní most Arco di San Felice

Torre di San Felice je historická pobřežní obranná, strážní a signalizační věž nedaleko od města Vieste, která sloužila k obraně před nebezpečím z moře. Byla postavena v roce 1568 podle projektu Giovanniho Tommasa Scaly¹, v době kdy jih Itálie patřil Neapolskému království a byl soustavně ohrožovaný útoky korzárů a saracénů.

Princip byl jednoduchý: Řetěz věží, postavených tak, aby z každé bylo vidět na sousedící napravo i nalevo. Udává se, že těchto věží bylo celkem 379 (dle inventarizace z roku 1748²), přesto jde o nedokončený systém.

Věž je čtyřhranná, ke vstupu sloužilo vnější schodiště na straně odvrácené od moře.

¹CoHeN.*The San Felice Tower*.Interreg-cohen.eu [online] [cit. 2023-01-17]. Dostupné z: <https://interreg-cohen.eu/monument/the-san-felice-tower/>

²Jacek Gancarczyk.*Torre di San Felice - tower and vantage point overlooking the rock arch of Arco di San Felice*.gancarczyk.com [online] May 20, 2020 [cit. 2023-01-17]. Dostupné z: <https://en.gancarczyk.com/torre-san-felice-tower-and-viewpoint-overlooking-the-arco-san-felice-rock-arch/>

Skalní most Arco di San Felice fotografovaný zpod věže Torre di San Felice. Snímek pořízený 16. dubna 2014.

Nikon D7100, Samyang 8 mm f/3.5, 8 mm, ISO 100, f/10, 1/320 s

Na následující straně

Skalní most Arco di San Felice. Snímek pořízený 16. dubna 2014.

Nikon D7100, Nikkor E 75-150 mm f/3.5, 102 mm, ISO 100, f/11, 1/250 s

Skalní most **Arco di San Felice** je krásný a známý skalní útvar. Jasně nejhezčí pohled z pevniny je na něj přímo od plošinky kolem věže Torre di San Felice. K fotografování se nejlépe hodí objektivy s ohniskovou vzdáleností zhruba 50–70 mm.

Nemá smysl se snažit pro lepší snímek drápat kamenným suťoviskem od plošinky věže dolů, výhled je horší a jediné obohacení je pestrá sbírka fekálií a odpadků.

Zátoka Baia della Zagare a skalní most Arco Magico. Snímek pořízený 16. dubna 2014.

Nikon D7100, Samyang 8 mm f/3.5, 8 mm, ISO 100, f/8, 1/80 s

Baia della Zagare a Arco Magico

Baia della Zagare (Zátoka pomerančových květů) je od druhé zátoky Baia dei Mergoli oddělena dvěma z moře čnějícími skalisky.

Jedním z nich je Arco Magico („Magický oblouk“), asi nejznámější a nejfotografovanější skalní most pobřeží a zároveň symbol Gargana. Nad oběma zátokami jsou luxusní hotelové komplexy, jejichž hosté se dolů na pláž dostávají výtahy zabudovanými do skály.

Pro běžné méně majetné fotografy zbývá buď fotit z moře při vyhlídkové plavbě kolem pobřeží, anebo fotografování skaliska Arco Magico od silnice, ideálně teleobjektivem.

Duha nad mořem a hroby nekropole Daunů na vrcholu Monte Saraceno. Snímek pořízený dne 10. dubna 2019.

Sony A7, Laowa 15 mm f/2 FE Zero-D, 15 mm, ISO 100, f/11, 1/60 s

Na následující straně

Hroby nekropole Daunů na vrcholu Monte Saraceno. Snímek pořízený dne 10. dubna 2019.

Sony A7, Laowa 15 mm f/2 FE Zero-D, 15 mm, ISO 100, f/11, 1/60 s

Monte Saraceno a nekropole Daunů

Táhlý řetěz pahorků se třemi vrcholky vrcholy, který na severu lemuje město Mattinata. Na jeho vrcholcích je rozsáhlá nekropole Daunů, kterou tvoří více než 400 hrobů rozesetých na hoře a vyhloubených do skály. Hroby mají tykvovitý tvar a původně je krylo kamenné víko. Zemřelí do nich byli, spolu s různými předměty, (zbraněmi, zbrojí) ukládáni ve skrčené poloze, s nohama přitáženými k hrudníku. Spekuluje se, že taková poloha snad měla být připomínkou pobytu v matčině lůně.

Z vrcholu Monte Saraceno je krásný výhled na Mattinatu i moře.

Břečtanem obrostlý kmen stromu ve Foresta Umbra. Snímek pořízený dne 14. dubna 2018.

Sony A7, Laowa 15 mm f/2 FE Zero-D, 15 mm, ISO 100, f/5.6, 1,6 s

Parco Nazionale del Gargano a Foresta Umbra

Národní park Parco Nazionale del Gargano byl zřízen v roce 1995 na ploše 118 144 hektarů. Zahrnuje prakticky celý poloostrov a čtyři ostrovy Isole Tremiti, které jsou mořskou rezervací.

Foresta Umbra („Les stínů“) ve vnitrozemí poloostrova představuje relikvitu původního středomořského opadavého lesa, dochovaného jen díky odlehlosti a špatné přístupnosti Gargana. V jiných částech Apulie, stejně jako ve většině ostatního Středomoří, byly tyto lesy dávno vykáceny kvůli dřevu.

Od roku 1977 je les Foresta Umbra chráněnou přírodní rezervací (rozloha 399 ha), v roce 1995 se stal součástí nově vyhlášeného národního parku Parco Nazionale del Gargano.

V roce 2017 byl les Foresta Umbra zapsán na prestižní seznam světového dědictví UNESCO.

Kvetoucí bramboříky vykrojené *Cyclamen repandum* v podrostu Foresta Umbra. Snímek pořízený 22. dubna 2016.

Sony A7, PC Nikkor 28 mm f/3,5, 28 mm, ISO 100, f/4, 1/8 s

Na následující straně

Habry (*Carpinus sp.*) v rozvolněných okrajových partiích Foresta Umbra při úpatí Monte Saraceno. Snímek pořízený dne 15. dubna 2018.

Sony A7, Sony FE 90/2,8 Macro G OSS, 90 mm, ISO 100, f/2.8, 1/200 s

Foresta Umbra se rozkládá v nadmořské výšce 272 – 827 metrů a jeho porosty tvoří ve vyšších polohách převážně buky (84 %), doplněné javory, lipami, habry a jilmy. V nižších polohách jsou základem duby (asi 45 %; cer, šipák, cesmínolistý, ...), Buky (21 %) , dále javory babyka, jasan zimnář a tisy. V nejnižších polohách tvoří porosty převážně duby.

Díky dostatku vláhy z Jadranu a vysoké relativní vlhkosti vzduchu jsou na Garganu bukové porosty již od 300 m n.m., namísto jinde běžných 900 m a výše.

Ze savců ve Foresta Umbra žijí mimo jiné vlci, jeleni, černá zvěř a divoké kočky, z ptáků řada pěvců, krkavcovitých, datlovitých, dravců a sov.

Zajímavostí je zdejší poddruh srnce *Capreolus capreolus italicus*, srnec obecný italský, plaché a celkem drobné zvíře, dorostlý srnec dosahuje váhy jen okolo 20 kg.

Kvetoucí tořič sršňonosný *Ophrys biscutella*, v pozadí s růžově kvetoucími vstavači čtyřtečnými *Orchis quadripunctata*. Snímek pořízený 24. dubna 2015.

Nikon D7100, Macro Yashinon 60 mm f/2.8, 60 mm, ISO 100, f/2.8, 1/640 s

Orchideje Gargana

Na Garganu roste víc než 2300 původních taxonů vyšších rostlin, což je zhruba tolik, jako v celém (plošně daleko větším) Česku. (V celé Itálii se počet původních taxonů odhaduje něco přes 5 500).

Divokých terestrických orchidejí na Garganu roste kolem 65 druhů. Italští orchidejářů z Gargana uvádí asi 90 druhů, ale... Ale mnoho subspecií či variet popisují místní orchidejářů jako samostatné druhy. Výsledkem je dokonalý chaos v názvosloví.

To, co píšů v následujících statích vychází z mých osobních zkušeností. A může se klidně lišit od údajů z jiných zdrojů, včetně odborné literatury. Nevlastním žádný kámen mudrců a snadno se v něčem mohu mýlit, i to mějte na paměti.

Kvetoucí tořič pavoukovitý jadranský *Ophrys archipelagi*. Snímek pořízený 10. dubna 2018.

Sony A7, Sony FE 90 mm f/2,8 Macro G OSS, 90 mm, ISO 100, f/2.8, 1/125 s

Kdy za orchidemi Gargana?

Sezóna orchidejí na Garganu začíná už koncem ledna či v únoru. A uzavírá se s nejpozdnějšími druhy na konci léta.

Nejbohatší a na kvetoucí orchideje nejpestřejší bývá jaro a obzvláště duben.

Na Garganu jsem od roku 2012 poznávání a fotografování orchidejí v sedmi různých letech věnoval vždy nejméně jeden jarní týden.

Hodně záleží na množství vláhy v minulém roce a stejně tak na samotném průběhu zimy. Každá sezóna je trochu jiná, někdy trochu urychlená, jindy opožděná. Nejvíce druhů i kvetoucích jedinců bylo k vidění na jaře po únoru, kdy napadlo nebyvalé množství sněhu, který navíc nezvykle dlouho vydržel. Časně druhy vykvétaly opožděně a potkávaly se s pozdějšími, které sníh nezbrzdil.

Mnohá jara bývají sušší. Zejména pokud předchází léto bylo ve středomoří až příliš horké a suché i na místní poměry. A zároveň vodu v krajině během zimy nedoplnil nějaký zásadní přírůstek vody z deště či sněhu. V takových podmínkách je strategie většiny druhů orchidejí vykvést co nejdříve, hned jak počasí dovolí a dokud je alespoň trochu vláhy. Po polovině dubna, pokud není dostatečně mokré jaro, jdou obvykle teploty rychle nahoru a rostlinstvo zasychá.

Takže za sebe pokládám obecně za nejlepší volbu zhruba druhou dubnovou dekádu.

Minimalistický snímek květu tořiče sršňonosného *Ophrys biscutella* z širšího okolí Monte Sacro. Snímek pořízený 10. dubna 2018.

Sony A7, Sony FE 90 mm f/2,8 Macro G OSS, 90 mm, ISO 100, f/2.8, 1/800 s

V prvé polovině dubna zastihnete v květu ještě poslední rostliny časně jarních orchidejí - statné a hřmotné barlie (*Himantoglossum robertianum*), nehojné vstavače chlumní (*Anacamptis collina*), které vypadají jako ožahlé ohněm a až zblízka předvedou svou nevšední krásu, hnědé tořiče (*Ophrys fusca*) na krasových planinách.

Z ne-orchidejí potkáte nádherné divoké bílé narcisy (*Narcissus poeticus*) či divoké žluté tulipány (*Tulipa sylvestris*) i záplavu fialových a žlutých kosatců (*Iris lutescens*).

V plném květu jsou ty nejzajímavější druhy tořičů - pověstný tořič velikonoční gargánský (*Ophrys sphegodes* subsp. *garganica*), něžné žlutavě růžové tořiče pilatkonosné (*Ophrys tenthredinifera*), nesku-tečně proměnlivé tořiče sršňonosné (*Ophrys biscutella*) a především místní endemické druhy, rostoucí jen na jihu Itálie: Tořič sipontský (*Ophrys sipontensis*), pojmenovaný podle starobylé obce Siponto u Manfredonie, nehojný, nenápadný a zblízka nádherně sametový tořič podhorní (*Ophrys promontorii*) a nejpestřejší z tořičů, tořič apulský (*Ophrys apulica*).

Sameček kudlanky *Empusa pennata* v nitru notně pichlavého keříku *Asparagus Acutifolius*. Snímek pořízený 18. dubna 2016.

Sony A7, Macro Yashinon 60 mm f/2.8, 60 mm, ISO 100, f/5.6, 1/15 s

K tomu různobarevné vstavače - růžové italské (*Orchis italica*), modrofialové kukačky (*Anacamptis morio*), fialové a červené vstavače motýlovité (*Anacamptis papilionacea*), drobnokvěté vstavače čtyřtečné (*Orchis quadripunctata*) a žluté vstavače chudokvěté (*Orchis pauciflora*); s trochou štěstí najdete i jejich křížence.

A podivné acerasy panenka (*Aceras anthropophora*) s desítkami kvítků v podobě lidských postaviček.

Po polovině dubna už lze zastihnout nejčasnější orchideje z rodu serapií, jazýčkaté *Serapias lingua*, vyšší *Serapias vomeracea* a místní endemit *Serapias apulica*. A možná i první kvítky jazýčků *Himantoglossum hircinum*.

S trochou štěstí najdete na rostlinstvu, zejména v suchých keřících chřestu *Asparagus acutifolius* (jeho mladé, čerstvé a nerozvité jarní výhonky jsou skutečná delikatesa jak za syrova, tak kratičce vařené a polité máslem) i vyzáblé hnědavé kudlanky *Empusa pennata*.

Barvou raritní žlutá forma serapie *Serapias apulica* ve skalnatém svahu nad mořem. Snímek pořízený 20. dubna 2016.

Sony A7, Macro Yashinon 60 mm f/2.8, 60 mm, ISO 100, f/4, 1/60 s

Koncem dubna a počátkem května kvetou naplno serapie, *Serapias lingua*, vyšší *Serapias vomeracea* a místní endemit *Serapias apulica*.

Z většiny jsou odkvetlé druhy jarních tořičů, nějaké zbytky kvetoucích najdete nejspíš vysoko na planinách v chladnějších polohách (severní svahy, les, stinné kaňony).

V plném květu jsou nápadné rudohlávky *Anacamptis pyramidalis*, na vhodných místech krásně fotitelné s horami či mořem v pozadí. Kvetou jazýčky *Himantoglossum hircinum*. Hojně potkáte rozkvetlé vstavače štěničné *Anacamptis coriophora* subsp. *fragrans*.

Další měsíce nemíním komentovat, nikdy jsem v té době na Garganu nepobýval.

Kvetoucí vstavač motýlovitý *Anacamptis papilionacea*, zajímavá bílá varianta z širšího okolí Monte Sacro. Snímek pořízený 17. dubna 2013.

Nikon D7100, Nikon AF-S Micro 105 mm f/2.8 G IF ED VR, 105 mm, ISO 100, f/5.6, 1/80 s

Kam za orchidejemi Gargana?

Ty nejběžnější druhy najdete i kolem cest, na pastvinách či skalních stepích.

Bezpečně můžete najít mnoho druhů třeba při putování po stezce od farmy Agriturismo Monte Sacro na vrchol Monte Sacro k ruinám opatství. Stačí se jen pozorně dívat.

Vzácnější druhy je třeba hledat. A nechtějte po mně popisy lokalit ani souřadnice, nedám vám je! Tečka!

Několik let po sobě jsem na Garganu fotil nádherné a extrémně vzácné tořiče *Ophrys ciliata*. Poté, co jsem se jeden další duben šokovaně díval na lidmi vyryté čerstvé důlky v zemi po někdejších krásných rostlinách, jsem se rozhodl, že prostě už ne.

K zajímavějšímu detailu květu tořiče pilatkonosného *Ophrys tenthredinifera* mi pomohl i návštěvník, nymfa kobylinky. Snímek pořízený 18. dubna 2016.

Sony A7, Macro Yashinon 60 mm f/2.8, 60 mm, ISO 100, f/4, 1/60 s

S jakou fotovýbavou za orchidejemi Gargana?

Základem je **fotoaparát s objektivy**, jakákoliv ohniska od 15 mm do 400 mm, stativ, dálková spoušť.

Objektivy: Asi nepoužívanější základ je něco širšího (ohnisko fullframe 15–30 mm) na krajinu i rostliny, nějaký standardní objektiv kolem 50–60 mm (ideálně pravý makroobjektiv) nebo zoom v podobném rozsahu a něco delšího (90–105 mm a víc, opět ideálně makroobjektiv).

Delší teleobjektiv (200–300 mm) a mezikroužky, které zkrátí jeho nejmenší zaostřovací vzdálenost.

Opravdu dlouhé tele (400–600 mm) se může hodit pro snímek nejznámější ikonické skalní brány Arco Magico v Baia Delle Zagare, fotografovaný od parkoviště u silnice.

Stativ, který umožní fotografovat nízko nad zemí (nemáte-li jej, lze dobře nahradit doma ušitým „plátěným stativem“ z látkového sáčku, naplněného rýží).

L-destička pro snazší změnu polohy na výšku/šířku anebo šikvné moderní a ještě mnohem všestrannější řešení téhož, **ATOLL** od Silence Corner (viz můj web www.skorepa-photo.com, sekce ATOLL).

Toříč podhorský *Ophrys promontorii* ve škrapových skalkách, fotografovaný skrz rozkvetlý květ fialového kosatce. Způsob fotografování můžete vidět na následující stránce. Snímek pořízený 12. dubna 2018.

Sony A7, Sony FE 90/2,8 Macro G OSS, 90 mm, ISO 100, f/5.6, 1/100 s

Mezikroužky – umístěné mezi fotoaparát a objektiv umožní zkrátit předmětovou vzdálenost. Můžete tedy jít fotit ještě blíže, než kolik činí nejkratší zaostřovací vzdálenost vašeho objektivu.

Dálková spoušť – kabelová, rádiová, infra. Nouzově jde nahradit samospouští fotoaparátu.

Fotografický blesk, ideálně s odpalováním i mimo sánky fotoaparátu – skvěle poslouží k projasnění stínů a snížení kontrastu v ostrém slunci

Fotografické LED světélko (pozor na složení spektra a dobrou věrnost barev; hodnota CRI 95 a víc).

Dostatek **náhradních baterií** a dost místa na **paměťových kartách**, případně notebook nebo tablet s sebou.

Kus karimatky pod kolena nebo pod zadek – podle potřeby a zvyku.

Takřka nezbytnost je buď větší **bílý difuzér** nebo **průsvitný bílý fotografický deštník** (poslouží i levná čína). Bez něj se za slunečného dne (a takových může při velké smůle být většina) na ostrém slunci v podstatě orchideje na Gargánu nedají fotit.

Jak se fotí tořič podhorský *Ophrys promontorii* skrz rozkvetlý květ fialového kosatce. Hotovou fotografií můžete vidět na předcházející stránce. Snímek pořízený 12. dubna 2018.

Sony Nex-5, Nikkor 24 mm f/2.8, 24 mm, ISO 200, f/5.6, 1/320 s

Držák, husí krk s količkem neboli Plamp jako třetí ruka k přidržení menší odrazné desky v přesné poloze, k šetrnému přidržení rostliny při fotografování detailů; k nezaplacení zejména za větru.

Velice vhodný je i obyčejný **skládací černý deštník** - poslouží nejen v dešti, ale hlavně místo slunečnicku pro zastínění fotoaparátu. V ostrém slunci se bez něho mimořádně obtížně ostří na displeji.

Určitě nezapomeňte přibalit také **stříbrnobílou/stříbrnozlatou odraznou desku**. Nouzově postačí rozříznutý a vymytý karton od krabicového mléka, mívá vnitřní stranu krásně matně stříbřitou a odráží pěkně změkčené světlo.

Krajinářské **fotografické filtry**, pokud je máte. Hlavně **polarizační** a **tmavé ND filtry**, případně **didymiový filtr**. Gargano je krajinářsky nádherné a planiny se stromy, mořské pobřeží i starobylé uličky ve Vieste, Mattinatě a Monte San Angelo stojí za zvětšení.

Tento toříč *Ophrys exaltata* subsp. *achipelagi* a vápencovou skalku pokropila dešťová přeháňka a dala vyniknout barvám květů i odleskům mokrého kamene. Snímek pořízený 12. dubna 2018.

Sony A7, Sony FE 90/2,8 Macro G OSS, 90 mm, ISO 100, f/5, 1/250 s

Ostatní ne-fotografické vybavení

Počasí je v dubnu na Gargánu aprílové, můžete chytit krásně čistou oblohu a teploučko 20 °C celý týden ale zrovna tak nejsou nahoře v kopcích vyloučené teploty kolem 2–4 °C, a občasný či trvalejší déšť (komentář Dr. Průši: „Jinak by tam ty orchideje nerostly“) čili **něco do terénu, něco na převlečení**, softshell bundu, pláštěnku, deštník.

Pevné boty do terénu, druhý pár na přezutí do města nebo na střídačku při sušení promočených. Nějaké páskáče nebo sandály do rezervy. Dostatek ponožek.

Nákoleníky (vojenské, pro dlaždiče, zahrádkářské, ...) – hrany vápencových škrápů na planinách i kamínky šterku umí být hodně nepříjemné (ale pořád jsou lepší než sice měkký, ale, ehm, ... voňavý a patlavý čerstvý kravinec).

Fotografování rozkvetlého tořiče *Ophrys exaltata* subsp. *achipelagi* uprostřed vápencových skalek. Pořízenou fotografii můžete vidět na předcházející stránce. Snímek pořízený 12. dubna 2018.

Sony Nex-5, Nikkor 24 mm f/2.8, 24 mm, ISO 200, f/5.6, 1/60 s

Po osobních zkušenostech pro jistotu doporučuji přibalit i nějaké doopravdy teplé oblečení (mikinu, tepláky, fleecové bundy, ...). Hodí se i při pobytu v ubytování, mnohde to bývají letní prázdninové apartmány u kterých se s topením v konstrukci ani nepočítá čili v extrémním případě tam v dubnu může být citelně chladno.

Dole v Mattinatě se v jednom roce v dubnu po několik dnů teploty pohybovaly i jen kolem 10 °C. (Ale šest ostatních sezón bylo příjemné teplo po celý pobyt.) Dobrá zpráva – orchideje krásně kvetou i když je nahoře na kopcích jen těsně nad bodem mrazu. Ba, přežijí i slabší mráz, který bývá, co zdroj atraktivní jinovatky, požehnáním pro fotografy.

Čelovka, baterka, kapesní nůž, lékárnička s nezbytným minimem (obvaz, náplast) – škrapy umí být nepříjemně ostré a pořezat se o ně je doopravdy snadné.

Tořič velikonoční garganský *Ophrys garganica* v pastvině na pláních poblíž San Giovanni Rotondo. Snímek pořízený 23. dubna 2015.

Nikon D7100, Carl Zeiss Jena Tessar 40 mm f/4.5, 40 mm, ISO 100, f/4.5, 1/640 s

Jak orchideje Gargana fotografovat?

To je téma na celou další knížku. Můžete si ji koupit na mých stránkách www.skorepa-photo.com, jmenuje se „**Fotografujeme rostliny a květiny**”.

Jen úplně ve stručnosti: Pohlídejte si správné zaostření, expozici a kompozici.

Foťte do raw formátu, budete mít víc dat pro úpravy doma.

Vyvážení bílé ponechte na automaticce.

Nativní (nízké) ISO, zvyšujte jen pokud k tomu máte opravdu dobrý důvod.

Fotoaparát na stativu, exponujte s pomocí dálkové spouště, případně v nouzi samospouští.

Na stativu vypněte stabilizaci. A pokud máte zrcadlovku, zapněte si předsklopení zrcátka.

Aceras podivný *Orchis anthropophora*. Zajímavé struktury na pozadí vytvořily listy a květy rostlin pryšců. Snímek pořízený 10. dubna 2018.

Sony A7, Sony FE 90/2,8 Macro G OSS, 90 mm, ISO 100, f/2,8, 1/500 s

Na následující straně

Jedno z nejpoblárnějších míst mnoha orchidejářských výprav, vstup na stezku vedoucí od silničky u farmy Agriturismo Monte Sacro do škrapových skalek a dál vzhůru na vrchol a k opatství Monte Sacro.

Sony A7, Nikkor 24 mm f/2.8, 24 mm, ISO 100, f/11, 1/20 s

Doporučuji poloautomatický režim s prioritou clony (A, Av), ale pokud jste zamilovanými zastánci manuálního režimu, nutit vám prioritu clony nebudu.

Dejte si pozor na kompozici a eliminujte rušivé prvky kolem hlavního motivu.

Vypněte autofokus a ostřete ručně, manuální ostření bývá přesnější.

Vyhnete se fotografování v ostrém slunci, ideální je ráno, v podvečer anebo při lehce zatažené obloze.

Mějte po ruce odraznou desku a nezapomínejte ji k projasnění stínů používat.

Tořič žlutý *Ophrys lutea* v teplém slunečním světle pozdního odpoledne. Snímek pořízený 20. dubna 2015.

Nikon D7100, Macro Yashinon 60 mm f/2.8, 60 mm, ISO 100, f/2.8, 1/125 s

Výběr druhů orchidejí Gargana

Nemám zdaleka fotografie všech orchidejí, které na Garganu vykvétají.

Ty chybějící buďto kvetou v jinou dobu nebo na skrytých místech, která neznám. I tak je vždycky nač se dívat. A při každé cestě se fotografická minisbírečka o několik druhů či kříženců rozroste.

Všechny snímky orchidejí i krajiny v této knize jsem skutečně pořídil výhradně jen a pouze na Garganu, během svých jarních výprav za orchidejemi.

Vstavač chlumní *Anacamptis collina*. Abych se nemusel spokojit jen s matnými barvami, zvolil jsem raději v pozdějším odpolední protisvětlo, které rozzářilo barvy a dalo vyniknout zajímavým tvarům květů. Kontrast zmírnila menší odrazná deska. A s výsledkem jsem spokojený. Snímek pořízený 9. dubna 2019.

Sony A7, Sony FE 90/2,8 Macro G OSS, 90 mm, ISO 100, f/2.8, 1/1000 s

Anacamptis collina

Orchis collina, *Orchis saccata*

vstavač chlumní

Orchidea della collina, Orchide a sacco, Orchidea saccata

Fan-Lipped Orchid, Red Orchid

Hügel-Knabenkraut, Sacksporniges Knabenkraut

Nenápadná, drobnější červenohnědofialově kvetoucí orchidej spíše časnějšího jara. Roste velmi roztroušeně, potkáte ji zřídka a obvykle jen jednotlivé rostliny.

S nevýraznou barvou budí tak trochu dojem již odkvetlé rostliny a představuje nelehký fotografický úkol.

Hodí se využít protisvětlo a zvýraznit obvykle dosti atraktivní siluetu, třeba umístěním proti kontrastní partii v pozadí. A zarámovat pakliže to jde.

Pozor, světlé růžové a žlutobílé partie květů mají v přímém slunečním světle značný sklon k lokálním přepalům. Hodí se snížit kontrast odraznou deskou nebo přiblížknutím fill-in fotografickým bleskem.

Vstavač štěničný *Anacamptis coriophora* subsp. *fragrans*, fotografovaný v ne zcela ideálních podmínkách ostrého odpoledního slunce. Kontrast zmírnila menší odrazná deska. Fotografie je rozumným kompromisem maximálně možného co jde za takového světla docílit. Snímek pořízený 13. května 2012.

Nikon D300, Nikon AF-S Micro 105 mm f/2.8 G IF ED VR, 105 mm, ISO 200, f/13, 1/200 s

Anacamptis coriophora subsp. *fragrans*

vstavač štěničný

Orchidea profumata

Bug Orchid

Wanzen-Knabenkraut

Na Garganu relativně hojná, až v pozdějším jaru kvetoucí orchidej. Roste na nejruznějších stanovištích, od pastvin, suťovišť a úhorů až po skalní stepi či okraje cest. Květy jsou kombinací smetanově bílé spolu s různými odstíny tmavě červené až nafialové barvy. Rostliny jsou velmi variabilní a na lokalitě lze najít jedince nejruznějších odstínů, od velmi světlých až po opravdu hodně tmavé.

Bráno pohledem skrz hledáček je vstavač štěničný dobře fotitelná rostlina, pozor je třeba dát snad jen na přepaly poupat a světlejších partií květů v ostřejším slunci.

Vstavač štěničný *Anacamptis coriophora* subsp. *fragrans*, na úhoru poblíž Mattinaty. Snímek pořízený 22. dubna 2016.

Sony A7, Macro Yashinon 60 mm f/2.8, 60 mm, ISO 100, f/5.6, 0,8 s

Na následující straně

Skupinka vstavačů štěničných *Anacamptis coriophora* subsp. *Fragrans* na úpatí Monte Sacro. Snímek pořízený 13. května 2012.

Nikon 1 J1, 1 Nikkor VR 10-30 mm f/3.5-5.6, 30 mm, ISO 100, f/8, 1/100 s

Hlavní fotografická nevýhoda tohoto krásného vstavače tkví ve faktu, že na Garganu kvete pozdě, v době, kdy už většina zajímavých druhů orchidejí odkvetla nebo dokvětá. Jen se štěstím tak na běžné dubnové výpravě narazíte na první nakvetlé rostliny.

Zajímavostí je, že na Garganu roste subsp. *fragrans*, kteréžto chybí nepříjemný zápach po štěnicích, typický pro nominální *Anacamptis coriophora* subsp. *coriophora*. (Jak kdosi trefně poznamenal, botanik, který druhu dával české jméno, musel mít zajímavé životní zkušenosti.)

Vstavač kukačka *Anacamptis morio* v ranním světle. Ruský manuální objektiv Helios 40 není ostrý, ale má zajímavé a příjemné barvy, podtrhující jemnou náladu fotografie. Snímek pořízený 19. dubna 2015.

Nikon D7100, Helios 40-2 85 mm f/1.5, 85 mm, ISO 100, f/2.8, 1/1000 s

Na následující straně

Vstavače kukačky v okolí Monte Sacro. Snímek pořízený 15. dubna 2014.

Nikon D7100, Nikon AF-S Micro 105 mm f/2.8 G IF ED VR, 105 mm, ISO 100, f/3.5, 1/2000 s

Anacamptis morio

Orchis morio

vstavač kukačka

Orchidea pagliaccio, Pan di cuculo, Salep, Testicolo di cane, Giglio caprino, Orchidea minore

Green Winged Orchid, Veined Orchid

Kleines Knabenkraut, Salep Knabenkraut

Na Garganu relativně hojná orchidej pastvin, úhorů, starých lomů a skalních stepí i okrajů cest, s květy v barvě modrofialové, vzácně bílé. Občas se „zapomene“ a vznikají mezidruhová kříženci, asi nejčastěji *Anacamptis* × *gennarii* (*Anacamptis papilionacea* × *Anacamptis morio*)

Zdánlivě obyčejná, ale pro fotografa neskutečně vděčná rostlina zejména v protisvětle, které prozáří modrofialové plátky květů a zvýrazní tvary šaškovské čepičky (latinské „*morio*“ znamená „šášek“ či „blázen“, podle tvaru přilby z okvětních lístků, která připomíná šaškovskou čepici).

Kvetoucí vstavač motýlovitý *Anacamptis papilionacea* ve zmrzlé trávě za prvních paprsků slunce. Tato krásné zbarvená orchidej je pro mne jedním ze symbolů jara na pastvinách Gargana. Studené ráno s jinovatkou dovolilo pořídit tuto fotografii rudých květů na pozadí modrých a zelených lístků. Snímek pořízený 11. dubna 2019.

Sony A7, Sony FE 90/2,8 Macro G OSS, 90 mm, ISO 100, f/5,6, 1/100 s

Na následující straně

Vstavač motýlovitý *Anacamptis papilionacea* v protisvětle, které zvýrazní tvar a částečně prozáří květy. Snímek pořízený 14. dubna 2014.

Nikon D7100, Nikon AF-S Micro 105 mm f/2.8 G IF ED VR, 105 mm, ISO 100, f/3, 1/640 s

Anacamptis papilionacea

Orchis papilionacea

vstavač motýlovitý

Orchidea farfalla, Cipressini

Butterfly Orchid, Pink Butterfly Orchid

Schmetterlings-Knabenkraut

Relativně hojná, krásná a celkem dlouho kvetoucí orchidej z pastvin, sůvišť, úhorů, skalních stepí i okrajů cest. Květy jsou červené, s bílým až růžovofialovým pyskem. Vzácně lze najít rostliny s čistě bílými květy.

Nádherná rostlina, která vynikne zejména v protisvětle nízkého slunce či v bočním světle. K fotografování se hodí spíš objektivy delšího ohniska, které vyčlení rostlinu z pozadí a zvýrazní atraktivní tvary květů.

Rudohlávek jehlancovitý *Anacamptis pyramidalis* v bočním světle, které dává vyniknout pastelově růžové barvě květů. Snímek pořízený 25. dubna 2015.

Nikon D7100, Helios-81N 50 mm f/2, 50 mm, ISO 100, f/5.6, 1/400 s

Anacamptis pyramidalis

rudohlávek jehlancovitý

Orchidea piramidale, Giglione, Cipressino

Pyramidal Orchid

Pyramiden-Hundswurz, Hundswurz

Orchidej s nezaměnitelnou barvou a tvarem květů. Na Garganu roztroušeně rostoucí druh pozdnějšího jara z výslunních úhorů, škrapových planin či skalních stepí. Miluje slunce a snese i velmi vyprahlá stanoviště.

K fotografování se hodí spíš objektivy delšího ohniska, které odčlení rostlinu z pozadí a zvýrazní atraktivní tvary květů. Vhodné je boční světlo nebo fotografování po světle. A sluší spíš nasvícení rozptýlené a bez větších kontrastů, ideálně světlem z oblohy se sluncem překrytým lehkou oblačností skrz kterou prosvítá slunce.

Trochu obtížnější je ostření, „pyramidka“ květního klasu je hodně prostorová. Hodí se ostřit na nejbližší nápadný a otevřený kvítek.

Prstnatec římský *Dactylorhiza romana* v bočním slunečním světle, které dává vyniknout bílým květům proti modrým tónům přistíněného vápence v pozadí. Snímek pořízený 13. dubna 2014.

Nikon D7100, AF Nikkor 300 mm f/4 ED IF, 300 mm., ISO 100, f/5.6, 1/80 s

Dactylorhiza romana

Prstnatec římský

Orchidea romana, Orchide romana

Roman Dactylorhiza, Roman Marsh Orchid

Römischen Knabenkraut

Orchidej se smetanově bílými květy. Na Garganu roztroušeně rostoucí druh, který bývá k vidění spíš ve stinnějších místech, často v podrostu stromů.

Fotograficky vděčná rostlina, její světlé květy při vhodně zvoleném pozadí (ideální je modrá obloha či světlý vápenec, který, zastíněný, dává zajímavý nádech do modra) vytváří krásné kontrasty. Ve slunci na světlých květech velký pozor na přepaly. V podmračených dnech bývají barvy tlumenější, ale nízký kontrast jde krásně využít k zajímavým snímkům v pastelových odstínech.

Jazyček kozlí *Himantoglossum hircinum*, fotografovaný v ne zcela ideálních podmínkách změní travního porostu. Fotografie je rozumným kompromisem maximálně možného. Snímek pořízený 13. května 2012.

Nikon D300, Nikon AF-S Micro 105 mm f/2.8 G IF ED VR, 105 mm, ISO 200, f/8, 1/160 s

Himantoglossum hircinum

jazyček kozlí

Barbone di becco, Barbone fetido

Lizard Orchid

Bocks-Riemenzunge, Bocksorchis

Statná a nápadná orchidej pozdnějšího jara, roztroušeně rostoucí na pastvinách a v lučních porostech.

Pro fotografa nejjednodušší rostlina, která navíc často bývá vpletená do vysoké trávy. A „jazyčky“ z květů neuspořádaně trčí do všech stran.

Pro zajímavý snímek se hodí teleobjektiv, malá hloubka ostrosti a proostřování skrz porost, který snímek orámuje. Další možností skýtá širší ohnisko a fotografování ze žabí perspektivy vzhůru proti modré obloze. Jen nezapomeňte květenství přisvítit odraznou deskou, jinak přijdete o barvy a získáte sice zajímavou, leč velmi tmavou siluetu.

Barlie ve spásané loučce na konci dne v „modré hodině“. Večerní foto za pomoci svítilny s halogenovou žárovkou. Šero potlačilo okolí a nasvícení zvýraznilo rostlinu. Snímek pořízený 7. dubna 2018.

Sony A7, PC Nikkor 28 mm f/3.5, 28 mm, ISO 100, f/8, 10 s

Na následující straně

Odkvetlé barlie mezi vstavači italskými. Snímek pořízený 14. dubna 2018.

Nikon D7100, Nikon AF-S Micro 105 mm f/2.8 G IF ED VR, 105 mm, ISO 100, f/4, 1/1000 s

Himantoglossum robertianum

Barlia robertiana

barlie statná

Orchidea di Robert

Giant Orchid

Riesenknabenkraut

Veliká, v časném jaru nenápadně hnědofialově kvetoucí orchidej. Roste roztroušeně a nepříliš hojně buď jako solitéra nebo v menších skupinkách. V dubnu, kdy na Garganu rozkvétá největší počet různých orchidejí, bývají barlie v již odkvetlé nebo dokvétající. Spíš výjimečně jsem zastihl v první polovině dubna ještě kvetoucí rostliny. Ale tyhle humpolácké orchideje vypadají celkem zajímavě i po odkvětu.

Pro fotografa je barlie zajímavou výzvou. I v plném květu vzbuzuje tak trochu dojem zasychající rostliny. Navíc často roste mezi vegetací či v křovinách. Takže zkoušet netradiční úhly, průhledy či nasvícení.

Hnědenec zvrhlý *Limodorum abortivum* z listnatého lesa v kopcích mezi Monte Sant'Angelo a San Giovanni Rotondo, fotografovaný za ne zrovna ideálních podmínek v ostrém dopoledním slunci. Snímek pořízený 22. dubna 2016.

Sony A7, PC Nikkor 28 mm f/3.5, 28 mm, ISO 100, f/8, 1/100 s

Na následující straně

Hnědenec zvrhlý *Limodorum abortivum*, detail květu. Snímek pořízený 22. dubna 2016.

Sony A7, Nikon AF-S Micro 60 mm f/2.8G ED, ISO 100, f/8, 1/25 s

Limodorum abortivum

hnědenec zvrhlý

Fior di Legna, Limodoro

Violet Limodore

Violetter Dingel

Klackovitě šparglovitá hnědozelenofialová lesní orchidej u které teprve zblízka vyniknou zajímavé a krásné kvítky.

Špatně se hledá a na ostřejším slunci ještě daleko hůře fotí. Pro dobrý snímek jsou ideální podmínky časně ráno nebo navečer, kdy světlo lépe kreslí. Nebo při měkkém světle napolo či zcela zatažené oblohy. Za ostrého slunce má smysl se věnovat spíš fotografování detailů květů, nejlépe přistíněných difuzorem/bílým průsvitným fotodeštníkem.

Vstavač mléčný *Neotinea lactea* z krasových planin v širším okolí kláštera Pulsano. Snímek pořízený 11. dubna 2018.

Sony A7, Sony FE 90/2,8 Macro G OSS, 90 mm, ISO 100, f/4.5, 1/250 s

Neotinea lactea

vstavač mléčný

Orchidea color di latte, Orchidea aguzza

Milky Orchid

Milchweißes Knabenkraut

Nenápadná nízká orchidej, velmi podobná drobnému vstavači kukačka, s bělavými kvítky pokrytými růzovofialovou kresbou.

Ze všech mých cest na Gargano jsem tuto rostlinku našel jen jednou jedinkrát a v nikoli ideální kondici.

Viděno přes hledáček se vstavač mléčný fotografuje obdobně jako vstavač kukačka.

K zajímavějšímu detailu květu *Neotinea maculata* z okolí Monte Sacro mi pomohl i rozostřený bílý květ sedmikrásky v pozadí. Snímek pořízený 24. dubna 2015.

Nikon D7100, Macro Yashinon 60 mm f/2.8, 60 mm, ISO 100, f/5.6, 1/125 s

Neotinea maculata

neotinea plamatá

Orchidea macchiata

Dense-flowered Orchid

Gefleckte Waldwurz

Velice nenápadně zbarvená droboučká orchidej. Je mezi trávou snadno k přehlédnutí a nesehnáno se hledá. Teprve velice zblízka vynikne půvab smetanově zbarvených kvítků v kombinaci s růžovou.

Při fotografování neotiney stojí za to se zaměřit na detail, protože celá rostlina je zajímavá spíše jen dokumentačně.

Vstavač trojzubý *Neotinea tridentata* s usazenou vřetenuškou z úpatí Monte Sacro. Snímek pořízený 13. května 2012.

Nikon D300, Nikon AF-S Micro 105 mm f/2.8 G IF ED VR, 105 mm, ISO 200, f/10, 1/250 s

Neotinea tridentata

Orchis tridentata

vstavač trojzubý

Orchidea a tre punti, Orchidea screziata

Toothed Orchid

Dreizähniges Knabenkraut

Růžově kvetoucí orchidej, trochu upomínající na všudypřítomné vstavače italské. Podle mých zkušeností rozkvétá na Garganu o něco později než *Orchis italica*.

Příjemná rostlina pro fotografa, nabízí možnost atraktivních snímků jak na pozadí modré oblohy, tak proti zelené trávě. Vynikne jak v bočním světle, tak v protisvětle. V ostřejším slunci je třeba si pohlídat přepaly.

Vstavač osmahlý *Neotinea ustulata* s usazenou vřetenuškou z úpatí Monte Sacro. Snímek pořízený 19. dubna 2013.

Nikon D7100, Nikon AF-S Micro 105 mm f/2.8 G IF ED VR, 105 mm, ISO 100, f/10, 1/125 s

Na následující straně

Vstavač osmahlý *Neotinea ustulata* fotografovaný v protisvětle před západem slunce historickým ruským objektivem. Snímek pořízený 22. dubna 2015.

Nikon D7100, Helios-81N 50 mm f/2, 50 mm, ISO 100, f/2, 1/2500 s

Neotinea ustulata

Orchis ustulata

vstavač osmahlý

Orchidea bruciata

Burnt Tip Orchid

Brand Knabenkraut

Drobná, snadno přehlédnutelná, červenofialově a bíle kvetoucí orchidej. Na Garganu roztroušeně tu a tam.

Pro fotografa, nabízí možnost atraktivních snímků na pozadí modré oblohy, vápencových skalek či kontrastně barevných květů. Vynikne jak v protisvětle, tak v bočním světle i po světle. V ostřejším slunci je třeba si pohlídat přepaly na světlých partiích. Při zatažené obloze anebo ve stínu jsou barvy nevýrazné, matně nijaké a fotografování jaksi postrádá smysl.

Tořič čmelákovitý apulský *Ophrys apulica* fotografovaný v protisvět-
le na zanedbané pastvině mezi Monte Sant'Angelo a San Giovanni
Rotondo. Snímek pořízený 19. dubna 2013.

Nikon D7100, AF Nikkor 300 mm f/4 ED IF, 300 mm., ISO 100, f/5.6,
1/500 s

Ophrys apulica

Ophrys holoserica subsp. *apulica*

tořič čmelákovitý apulský

Orchidea della Puglia

Apulian Ophrys, Apulian Bee Orchid

Apulische Ragwurz

Jeden z nejpestřejších tořičů Gargana. Endemický druh (či poddruh)
tořiče z jižní Itálie, jeden z nejpestřejších a nejkrásnějších. Nikde
jsem ho neviděl ve velkém počtu, většinou jen jednotlivé rostliny
nebo malé skupinky na vápencových skalkách, v pastvinách či u cest.

Příjemná rostlina pro fotografa, nabízí možnost atraktivních snímků
v protisvětle (a celkem nudných při fotografování po světle). V pro-
tisvětle je třeba si pohlídat přepaly, hlavně na světlých částech květů.

Ve stínu nebo pod zataženou oblohou je tahle rostlina sice pořád stra-
katě pestrobarevná, ale barvy vychází zašedlé a dost nudně nijaké.

Krásný jarní toříč se „stříbrným zrcátkem“ z pastviny v širším okolí Mattinaty, fotografovaný v ranním světle. Snímek pořízený 14. dubna 2018.

Sony A7, Sony FE 90/2,8 Macro G OSS, 90 mm, ISO 100, f/2,8, 1/320 s

Ophrys bertolonii subsp. bertolonii

toříč Bertolonův

Orchidea di Bertolonii, Ucellino allo

Bertoloni's bee Orchid

Bertolonis Ragwurz

Nepříliš nápadný nižší toříč s huňatým hnědorezavým pyskem ozdobeným leskle stříbrným „zrcátkem“.

Vypadá zajímavě v protisvětle, bočním světle i po světle. „Zrcátko v kontrastnějším slunečním světle mívá sklon k přepalům.“

Za slunce je pro atraktivní snímek dobré si pohrát s protisvětlem. Při zatažené obloze nebo ve stínu je vděčné se věnovat detailům květů s jejich zelenkavě růžovými barvami, které tmavý pysk krásně doplňují.

Toříč sršňonosný *Ophrys biscutella*, fotografovaný na krasových planinách poblíž Monte Sant' Angelo. Snímek pořízený 14. dubna 2018.

Sony A7, Sony FE 90/2,8 Macro G OSS, 90 mm, ISO 100, f/2.8, 1/640 s

Na následující straně

Toříč sršňonosný *Ophrys biscutella* v bočním světle odpoledního slunce. Snímek pořízený 21. dubna 2015.

Nikon D7100, Macro Yashinon 60 mm f/2.8, 60 mm, ISO 100, f/4, 1/1250 s

Ophrys biscutella

Ophrys crabronifera subsp. *biscutella*, *Ophrys crabronifera* subsp. *polinensis*

Orchidea a due scudi

toříč sršňonosný

Shield Ophrys

Hornissen-Ragwurz

Relativně hojný, krásný a neuvěřitelně proměnlivý toříč. Myslím, že snad nelze najít ani dvě rostliny se stejnou kresbou na květech.

Pro fotografování mám nejradši nízké ranní či podvečerní slunce. Podle nálady a vhodného pozadí lze volit dramatické protisvětlo (krásně prosvítí světlé části květů), boční světlo i fotografování po světle.

Toříč trubcovitý *Ophrys bombyliflora*. Kvetoucí rostlinka v pozadí s trsem keře a prosvítající modrou oblohou na pastvině při úpatí Monte Sacro. Snímek pořízený 9. dubna 2018.

Sony A7, Sony FE 90/2,8 Macro G OSS, 90 mm, ISO 100, f/5,6, 1/50 s

Toříč trubcovitý *Ophrys bombyliflora*. Tyhle elegantní hnědozeleně kvetoucí rostlinky jsem fotografoval na pastvině na úpatí Monte Sacro. Snímek pořízený 9. dubna 2018.

Sony A7, Sony FE 90/2,8 Macro G OSS, 90 mm, ISO 100, f/4, 1/250 s

Ophrys bombyliflora

toříč trubcovitý

Ofride fior di bombo

Bumblebee Orchid

Drohnen-Ragwurz, Hummelschweber-Ragwurz, Bremsen-Ragwurz

Nenápadný, droboučký, krásný a místy celkem hojný toříč z kopců poloostrova Gargano. Mezi českými orchidejáři často a zcela nepoeticky přezdívaný „opičí ksicht“.

Když chcete obdivovat zblízka půvab této maličké rostliny, musíte si k ní buď kleknout nebo lehnout do trávy. K fotografování se hodí měkčí boční sluneční světlo v kombinaci se zajímavým pozadím. Drobnou komplikací je nutnost fotit „z očí do očí“, což při pídívýšce rostlin znamená fotoaparát na zemi a ideálně ještě v nějakém dolíčku.

Toříč modropyský *Ophrys ciliata* z širšího okolí San Giovanni Rotondo. Snímek pořízený 19. dubna 2015.

Nikon D7100, Macro Yashinon 60 mm f/2.8, 60 mm, ISO 100, f/4, 1/400 s

Na následující straně

Detail květu toříče modropyského *Ophrys ciliata*. Snímek pořízený 21. dubna 2015.

Nikon D7100, Macro Yashinon 60 mm f/2.8, 60 mm, ISO 100, f/4, 1/160 s

Ophrys ciliata

Ophrys speculum

Orchidea ciliata, O. azzurra, O. specchio, Vesparia pelosa

toříč brvitý, toříč modropyský

Mirror Orchid, Mirror Bee Orchid

Spiegel-Ragwurz

Jeden z nejosobitějších a nejzajímavějších orchidejí s modrým, kovově se lesknoucím pyskem a rezavými „vousy“ po jeho obvodu. Českými orchidejáři občas přezdívána „zrcátko“. Zároveň také jedna z nejmenších a nejvzácnějších orchidejí poloostrova Gargano.

A snímek s hořkou pachutí – v roce 2019 po této nádherné rostlince zbývaly už jen lidmi čerstvě vyrýpané dolíky v hlíně.

Jak „modrovousa“ fotit pokud byste jej potkali? Jakkoliv, každý snímek se počítá. Nesnažte se o příliš malou hloubku ostrosti, raději přičloňte, ten květ je dost prostorový.

Toříč pavoukovitý jadranský *Ophrys archipelagi* z okolí Monte Sacro. Snímek pořízený 6. dubna 2019.

Sony A7, Macro Yashinon 60 mm f/2.8, 60 mm, ISO 100, f/4, 1/50 s

Na následující straně

Toříč pavoukovitý jadranský *Ophrys archipelagi* z okolí Monte Sacro. Snímek pořízený 24. dubna 2015.

Nikon D7100, Macro Yashinon 60 mm f/2.8, 60 mm, ISO 100, f/4, 1/200 s

Ophrys archipelagi

Ophrys exaltata subsp. *archipelagi*, *Ophrys arachnitiformis* subsp. *archipelagi*

toříč pavoukovitý jadranský

Ofride dell'Arcipelago

Archipelago Orchid

Adriatischen Ragwurz

Vyšší toříč s hnědavým pyskem ozdobeným krásnou a výraznou kresbou. Na Garganu dle mých zkušeností spíš časněji kvetoucí toříč.

Fotograficky velmi vděčná a příjemná rostlina, stačí najít dostatečně kontrastní pozadí. Při fotografování celé rostliny poněkud zaniká krásná kresba v květech, o to víc vynikne v detailech při fotografování zblízka.

Tořič velikonoční garganský *Ophrys garganica*. V protisvětle vynikne krásná hnědočervená barva květů – tak jako u této rostliny z pastviny poblíž Monte Sant'Angelo. Snímek pořízený 10. dubna 2019.

Sony A7, Sony FE 90/2,8 Macro G OSS, 90 mm, ISO 100, f/16, 1/5 s

Ophrys garganica

Ophrys sphegodes subsp. *garganica*

tořič velikonoční garganský

Orchidea del Gargano

Early Spider Orchid

Spinnen Ragwurz

Krásný a místy ještě hojný tořič poloostrova Gargano. Mám rád tuhle elegantní, štíhlou hnědavě a zeleně kvetoucí orchidej, endemický poddruh tořiče střední a jižní Itálie, který se spokojí téměř s každým stanovištěm. Roste na loukách, úhorech a pastvinách ale stejně tak i v příkopech kolem cest nebo na výsypkách.

Snad nejkrásnější je na fotografiích pořízených v protisvětle, kdy se rozzáří krásná hnědočervená barva květů. Jen je třeba projasnit stíny odraznou deskou – tak, aby neztmavly a nezmizely barvy.

Vzácně lze najít i jedince s kompletně žlutými květy.

Tořič *Ophrys incubacea* z širšího okolí Monte Sacro. Snímek pořízený 8. dubna 2018.

Sony A7, Sony FE 90/2,8 Macro G OSS, 90 mm, ISO 100, f/8, 0,3 s

Ophrys incubacea

Ophrys sphegodes subsp. *atrata*

tořič tmavý

Ofride nerastra, Ofride incubacea

Dark Ophrys

Schwarze Ragwurz

Nenápadný, hnědě kvetoucí tořič, který poněkud připomíná velikonocní garganské tořiče a snadno unikne vaší pozornosti. Některými autory je pokládán za samostatný druh, jiní jej zařazují jako poddruh tořiče pavoukonosného *Ophrys sphegodes* subsp. *atrata*.

Charakteristickými znaky, oproti tořiči pavoukonosnému, je nápadně tmavší pysk (labellum) s relativně méně zřetelnou kresbou a výrazné hrboly po stranách pysku, spolu s tmavě hnědým zbarvením.

Tořič žlutý *Ophrys lutea*, fotografovaný v podrostu řídkého lesa poblíž Vieste. Snímek pořízený 20. dubna 2015.

Nikon D7100, Macro Yashinon 60 mm f/2.8, 60 mm, ISO 100, f/4, 1/200 s

Ophrys lutea

tořič žlutý

Ofride gialla

Yellow Bee Orchid

Gelbe Ragwurz

Krásný drobnější tořič. Roste na škrapových skalkách, úhorech a pastvinách ale stejně tak i na pasekách v řídkém lese, občas dokonce v početných skupinách. Vytváří několik poddruhů, které lze porůznu potkat i na Garganu.

Pro fotografování je tahle rostlina asi nejkrásnější v ranním nebo podvečerním teplém světle nízkého slunce a na pozadí žlutého, či žlutozeleného, porostu.

Tuhle krásnou rostlinu *Ophrys fusca* jsem fotografoval starým manuálním objektivem Macro Yashinon 60/2,8 v nádherném světle na pastvině poblíž Monte Sant'Angelo. Snímek pořízený 22. dubna 2015.

Nikon D7100, Macro Yashinon 60 mm f/2.8, 60 mm, ISO 100, f/2.8, 1/3200 s

Ophrys fusca

tořič hnědý

Ofride scura

Sombre Bee Orchid, Dark Bee Orchid

Dunkle Ragwurz, Rotbraune Ragwurz

Krásný, nenápadný drobnější tořič z kopců a planin Gargana. Roste na škrapových skalkách, úhorech a pastvinách ale stejně tak i na pasekách v řídkém lese.

Pro fotografování je ideální kontrastnější pozadí a boční světlo nebo protisvětlo.

Ophrys oestrifera subsp. *montis-gargani* jsem fotografoval poblíž Vieste. Snímek pořízený 13. dubna 2018.

Sony A7, Sony FE 90/2,8 Macro G OSS, 90 mm, ISO 100, f/8, 0,3 s

Ophrys oestrifera subsp. *montis-gargani*

Ophrys scolopax subsp. *cornuta*, *Ophrys fuciflora*
subsp. *cornuta*, *Ophrys oestrifera*

tořič střečkonosný

Orchidea del promontorio del Gargano, Ofride cornuta
del Gargano

Woodcock Bee-orchid, Woodcock Orchid

Schnepfen-Ragwurz

Nepříliš nápadný, nižší, překrásný a vzácný endemický tořič, mezi českými orchidejáři přezdíváný, podle nápadných „ružků“ po stranách květu, „rohatec“.

Fotograficky ne úplně jednoduchá orchidej. Na ostrém slunci hrozí výrazné přepaly ve světlých partiích květů. Ve stínu (včetně přistínění difuzorem) zase zmatní růžová květů a získává nádech do modra. Aby barvy nebyly fádní, pomůže je oživit odražené sluneční světlo z odrazné desky.

Jde o vzácný druh, který stojí za to fotit kdykoliv a jakkoliv to jen jde.

Toříč podhorní *Ophrys promontorii*, fotografovaný na planinách pod úpatím kopce Monte Sacro. Snímek pořízený 17. dubna 2013.

Nikon D7100, Nikon AF-S Micro 105 mm f/2.8 G IF ED VR, 105 mm, ISO 100, f/4, 1/1000 s

Na následující straně

Toříč *Ophrys promontorii* z vápencových skalek na okraji lesní cesty poloostrova Gargáno jsem fotografoval uprostřed žlutých kvítků starým manuálním objektivem Telemegor 180/5,5, který určitě není ostrý, ale líbí se mi jeho velice osobité podání barev. Snímek pořízený 23. dubna 2015.

Nikon D7100, MOG Telemegor 180 mm f/5.5, 180 mm, ISO 100, f/5.5, 1/100 s

Ophrys promontorii

toříč podhorský

Ofride del promontorio

Promontory Orchid

Promontorio-Ragwurz

Drobnější pěkný endemický, v dubnu kvetoucí toříč. Nikdy jsem jej na Garganu nenašel jinde než v širším okolí Monte Sacro.

Tak jako většina hnědě a zeleně kvetoucích toříčů vypadá na fotografiích pěkně v bočním světle nebo i v protisvětle (s projasněním stinných partií květů odrazkou, LED světýlkem nebo fotografickým bleskem).

Tuhle krásnou rostlinu *Ophrys sipontensis* jsem fotografoval v měkkém světle při lehce zatažené obloze pod svahy Monte Sacro. Snímek pořízený 9. dubna 2018.

Sony A7, Sony FE 90/2,8 Macro G OSS, 90 mm, ISO 100, f/2.8, 1/80 s

Na následující straně

Květ *Ophrys sipontensis* zblízka, fotografovaný starým ruským objektivem v měkkém ranním bočním světle na pastvině poblíž Monte Sant'Angelo. Snímek pořízený 23. dubna 2015.

Nikon D7100, Helios-81N 50 mm f/2, 50 mm, ISO 100, f/5.6, 1/60 s

Ophrys sipontensis

tořič sipontský

Krásný a význačný endemický tořič jižní Itálie. Na planinách a svazích Gargana či jejich předhůří není nikterak zvlášť vzácný, ale je trochu o štěstí na něj narazit.

Fotograficky velmi vděčná rostlina, která vypadá dobře v rozptýleném světle, kdy vyniknou jemné pastelové barvy. Zároveň nabízí zajímavou siluetu při fotografování přímo proti barevné předvýchodové obloze či kotouči vycházejícího/zapadajícího slunce.

V protisvětle vyniknou prozářené světlé části květů (a pysk je třeba dosvítit aby nebyl příliš tmavý), boční světlo je ideální pro fotografování květů zblízka.

Tořič pilatkonosný *Ophrys tenthredinifera*, fotografovaný v ranním světle pod svahy Monte Sacro. Snímek pořízený 15. dubna 2014.

Nikon D7100, Nikon AF-S Micro 105 mm f/2.8 G IF ED VR, 105 mm, ISO 100, f/3.5, 1/2500 s

Na následující straně

Tořič pilatkonosný *Ophrys tenthredinifera*, ve zmrzlé trávě a protisvětle nízkého ranního slunce. Snímek pořízený 11. dubna 2019.

Sony A7, Sony FE 90/2,8 Macro G OSS, 90 mm, ISO 100, f/2,8, 1/1250 s

Ophrys tenthredinifera

tořič pilatkonosný

Ofride fior di Vespa

Sawfly Orchid

Wespen-Ragwurz

Nezaměnitelný, krásný a relativně hojný tořič poloostrova Gargano. Květy bývají bílé až narůžovělé, pysk žlutý s kaštanově hnědou kresbou. Vzácně je možné najít hyperchromní, sytě růžovočerveně vybarvené rostliny.

Fotografy milovaný tořič, který je možné fotografovat prakticky v jakýchkoli podmínkách, při nejrůznějším počasí či světle a nejrůznějšími způsoby. Snad jen v ostrém slunci bývá kontrast tmavých partií proti světlému zbytku květu příliš velký a je třeba dávat pozor i na přepaly.

Aceras podivný *Orchis anthropophora*. Abych se nemusel spokojit s matnými barvami, volil jsem v pozdějším odpoledni protisvětlo, které rozzářilo barvy a dalo vyniknout zajímavým tvarům květů. Kontrast zmírnila menší odrazná deska. Snímek pořízený 15. dubna 2013.

Nikon D300, AF Nikkor 300 mm f/4 ED IF, 300 mm,, ISO 200, f/7.1, 1/320 s

Na následující straně

Skupinka *Orchis anthropophora*. Snímek pořízený 11. dubna 2019.

Nikon D300, Nikon AF-S Micro 105 mm f/2.8 G IF ED VR, 105 mm, ISO 200, f/3.5, 1/2500 s

Orchis anthropophora

Aceras anthropophorum

aceras podivný, aceras panenka, vstavač bezostrožka

Ballerina, Omino nudo, Orchidea maschile, Ometti

Man Orchid

Ohnhorn

Zajímavá a na Garganu relativně častá žlutavě zelenavá orchidej s jednotlivými kvítky v podobě lidských postaviček.

Tvar vynikne nejlépe v protisvětle nebo bočním světle a proti kontrastnímu pozadí. Ideální pro fotografování je nízké ranní nebo podvečerní slunce. V příliš ostrém světle pozor na přepaly ve světých partiích květů. Na odlesky pomůže polarizační filtr. Ve stínu při zatažené obloze a vůbec při nevýrazném difuzním a málo kontrastním světle velmi špatně fotitelná rostlina.

Vstavač italský v ranním protisvětle. Snímek pořízený 14. dubna 2018.
Sony A7, Sony 90 mm f/2.8 Macro G OSS, 90 mm, ISO 100, f/2.8,
1/60 s

Na následující straně

Vstavač italský od Monte Sacro. Snímek pořízený 13. dubna 2014.
Nikon D7100, Nikon AF-S Micro 105 mm f/2.8 G IF ED VR, 105 mm,
ISO 100, f/3.5, 1/2500 s

Orchis italica

vstavač italský

Orchidea italiana, Uomo nudo

Naked Man Orchid

Italienisches Knabenkraut

Krásný a na Garganu relativně hojný, něžně růžově (vzácně bíle) kvetoucí vstavač. V dubnu rozkvétá na pastvinách, ve škrapových skalách i na teráskách starých opuštěných olivových hájů. Připomíná jak rychlé umí být středomořské jaro. Zelené klásky poupat se během jednoho, dvou dnů vybarví, otevřou a další den svítí do dálky něžně růžovými kvítky. Někdy na překotné vykvétání doplatí a pod jasnou noční oblohou jej žahnou pozdní mrazíky. Ráno se pak listy třpytí šedivcem jinovatky, která rychle taje pod paprsky slunce.

Vypadá na fotografiích skvěle téměř pokaždé, jen pozor na přeplaly v květech. Efektní jsou rozostřené jiné květy či struktury jako rozmazané barevné skvrny v pozadí.

Vstavač chudokvětý *Orchis pauciflora* z okolí Monte Sacro, fotografovaný na pozadí tmavého lesa s prosvítajícím světlem oblohy. Snímek pořízený 14. dubna 2018.

Sony A7, Sony FE 90/2,8 Macro G OSS, 90 mm, ISO 100, f/2,8, 1/40 s

Orchis pauciflora

Orchis provincialis subsp. *Pauciflora*, *Orchis Pseudopallens*

vstavač chudokvětý

Orchide gialla, O. calabrese, O. dai pochi fiori, O. mediterranea

Sparse-flowered Orchid

Armblütige Knabenkraut, Wenigblütiges Knabenkraut

Světle žlutavě kvetoucí drobnější vstavač s bledě žlutými květy. Vídal jsem jej ponejvíce ve skalkách rozvolněných okrajů lesa, často spolu se vstavačem čtyřtečným *Orchis quadripunctata*, vzácně vytváří krásného mezidruhového křížence *Orchis* × *pseudoanatolica*.

Na fotografii vynikne při fotografování v bočním světle nebo po světle a ideálně proti tmavšímu pozadí. Na ostřejším slunci mají květy sklon k přepalům. Protisvětlo sice zvýrazní tvar květů, ale zanikají barvy, proto je třeba výrazněji projasnit stíny odraznou deskou nebo bleskem. A ideálně mít dále za rostlinou tmavé pozadí, skvělý je i zastíněný vápenec s jeho namodralou barvou.

Vstavač nachový *Orchis purpurea* z křovin v okraji políčka poblíž Mattinaty. Snímek pořízený 14. dubna 2018.

Nikon D7100, Nikkor 200mm f/4 AI-s, 200 mm, ISO 400, f/4, 1/20 s

Orchis purpurea

vstavač nachový

Orchide maggiore, Orchidea Purpurea

Lady Orchid

Purpur-Knabenkraut

Ačkoli statné rostliny kvetou dokonce i na šikmých sečených okrajích nedaleké dálnice u San Severo, na samotném Garganu jsem tuhle krásnou orchidej viděl jen několikrát a opravdu zřídka.

Jde fotit v protisvětle, bočním světle i po světle. Doporučuji pohlédnout si s volbou vhodného směru a úhlu snímání a dostat něco zajímavého do pozadí. A odčlenit rostlinu malou hloubkou ostrosti a nízkým clonovým číslem.

Ve stínu je rozumné se věnovat spíše fotografování květů zblízka, nabízí zajímavý kontrast bílé a tmavě purpurové barvy.

Tuhle krásnou rostlinu *Orchis quadripunctata* jsem fotografoval starým manuálním objektivem Macro Yashinon 60/2,8 v dopoledním světle na skalkách pod Monte Sacro. Snímek pořízený 24. dubna 2015.

Nikon D7100, Macro Yashinon 60 mm f/2.8, 60 mm, ISO 100, f/2.8, 1/1600 s

Orchis quadripunctata

vstavač čtyřtečný

Orchide a quattro punti

Four-spotted Orchis

Vierpunkt-Knabenkraut

Něžně růžově kvetoucí subtilní vstavač. Vídal jsem jej ponejvíce ve skalkách rozvolněných okrajů lesa či pastvin, často pohromadě se vstavačem chudokvětým *Orchis pauciflora*, vzácně se spolu kříží a vznikne krásný růžový mezidruhový kříženec *Orchis* × *pseudoanatolica*.

Díky výrazné růžové barvě květů a červenorůžovým lodyhám velmi snadno fotitelná orchidej. Stačí zvolit dostatečně zajímavé a kontrastní popředí i pozadí. A jít dost blízko aby rostliny a květy nebyly příliš titěrné.

Asi nejhezčí ze všech serapií Gargana, endemická jihoitalská serapie apulská *Serapias apulica* v kopcích poblíž Mattinaty. Dokážete vypláznout jazyk ještě víc než ona? Snímek pořízený 15. dubna 2018.

Sony A7, Sony FE 90/2,8 Macro G OSS, 90 mm, ISO 100, f/2,8, 1/160 s

Na následující straně

Plně rozkvetlá *Serapias apulica* vedle teprve nakvétající útlé *Serapias lingua* v kopcích poblíž Mattinaty. Snímek pořízený 24. dubna 2015.

Nikon D7100, Macro Yashinon 60 mm f/2.8, 60 mm, ISO 100, f/4, 1/400 s

Serapias apulica

Serapias orientalis subsp. *apulica*

serapie apulská

Serapide della Puglia

Apulian Tongue-orchid

Apulische Zungenorchidee

Endemický poddruh *Serapias orientalis* z Apulie (jižní Itálie), jedna z nejzajímavějších serapií. Není úplně běžná a lze ji najít na krásných skalních stepích, zato obvykle více rostlin najednou.

Krásná a nápadná serapie, která se dobře fotí a skvěle vypadá v protisvětle, bočním světle i po světle. Bez slunce vychází barvy spíše tmavé a matnější.

Serapie jazýčkatá *Serapias lingua* v kopcích poblíž Mattinaty. Snímek pořízený 15. dubna 2018.

Sony A7, Sony FE 90/2,8 Macro G OSS, 90 mm, ISO 100, f/6.3, 1/40 s

Na následující straně

Kvetoucí serapie *Serapias lingua* pod Monte Sacro v protisvětle nízkého ranního slunce. Snímek pořízený 20. dubna 2015.

Nikon D7100, Macro Yashinon 60 mm f/2.8, 60 mm, ISO 100, f/2.8, 1/320 s

Serapias lingua

serapie jazýčkatá

Serapide lingua, Lingua di gallina

Tongue-orchid

Einschwielige Zungenstendel

Droboučká serapie, nejmenší a nejběžnější svého rodu, přesto zajímavá a krásná. Kolem poloviny dubna už kvete v trávnicích pastvin, na škrapových skalních stepích či v okrajích cest.

Fotograficky vděčná rostlinka, která výborně vypadá v protisvětle ranního či večerního slunce. V bočním světle či po světle je dobré použít objektiv delšího ohniska a malé clonové číslo pro rozmazání pozadí.

Kvetoucí serapie *Serapias vomeracea* v okolí Mattinaty. Snímek pořízený 24. dubna 2015.

Nikon D7100, Macro Yashinon 60 mm f/2.8, 60 mm, ISO 100, f/2.8, 1/250 s

Na následující straně

Skupinky kvetoucích serapií *Serapias vomeracea* na pastvině poblíž Monte Sant'Angelo. Snímek pořízený 21. dubna 2016.

Sony A7, PC Nikkor 28 mm f/3.5, 28 mm, ISO 100, f/3.5, 1/800 s

Serapias vomeracea

serapie nachová

Serapide maggiore

Long-lipped serapias, plow-share serapias

Pflugschar-Zungenstendel

Vysoká štíhlejší serapie, na Garganu relativně častá v trávnicích pastvin, na úhorech a ladech i na skalních stepích v kopcích. „Jazyk“ má štíhlejší a méně nápadný než *Serapias apulica*.

Fotograficky příjemná a zajímavá rostlina, asi nejlépe vypadá v protisvětle či bočním světle. Barevně bývá méně výrazná než *Serapias lingua* nebo *Serapias apulica*.

Krásný mezidruhový kříženec *Orchis* × *bivonae*, fotografovaný v bočním světle pod Monte Sacro. Snímek pořízený 16. dubna 2014.

Nikon D7100, Nikon AF-S Micro 105 mm f/2.8 G IF ED VR, 105 mm, ISO 100, f/7.1, 1/320 s

Orchis × *bivonae*

Orchis anthropophora × *Orchis italica*

kříženec aceras panenka × vstavač italský

Orchis × *bivonae*, un ibrido naturale tra *Orchis italica* × *Orchis anthropophora*.

Bivona's Orchis, a natural hybrid between *Orchis anthropophora* (Man orchid) and *Orchis italica* (Naked man orchid)

Orchis × *bivonae*, eine natürliche Hybride zwischen *Orchis italica* × *Orchis anthropophora*.

Několikrát jsem měl možnost vidět a fotografovat tohoto krásného křížence mezi acerasem panenkou a vstavačem italským. Tvarem květů připomíná mnohem víc aceras, růžovou až červenorůžovou barvou zase vstavač italský.

Nění častý, potkáte jej zřídka, obvykle jen náhodou a s velkou dávkou štěstí. A, ač jsem se velmi snažil, nikdy se mi nepodařilo najít stejnou rostlinu na tomtéž místě v dalších letech.

Pro fotografa tudíž platí fotit jej vždy, všude a raději vícrát než závěrku šetřit. Světlé partie květů mohou mít na slunci sklon k přepalům. Ve stínu zase dost zmatní a zaniká krásná červenorůžová barva.

Anacamptis × gennarii v ranním protisvětle, fotografovaný dlouhým teleobjektivem. Snímek pořízený 16. dubna 2013.

Nikon D7100, AF Nikkor 300 mm f/4 ED IF, mezikroužky Kenko, 300 mm, ISO 100, f/5.6 1/320 s

Na následující straně

Květy *Anacamptis × gennarii* zblízka. Snímek pořízený 17. dubna 2013.

Nikon D7100, Nikon AF-S Micro 105 mm f/2.8 G IF ED VR, 105 mm, ISO 100, f/8, 1/60 s

Anacamptis × gennarii

Anacamptis morio × Anacamptis papilionacea

kříženec vstavač kukačka × vstavač motýlovitý

Un ibrido naturale tra *Anacamptis morio × Anacamptis papilionacea*

A natural hybrid between *Anacamptis morio* (Green-winged Orchid) and *Anacamptis papilionacea* (Pink Butterfly Orchid)

Eine natürliche Hybride zwischen *Anacamptis morio* (Kleines Knabenkraut) und *Anacamptis papilionacea* (Schmetterlings-Knabenkraut)

Na Garganu asi vůbec nejčastější mezidruhový kříženec orchidejí, se zajímavým vzhledem květů a atraktivním zbarvením.

Nejhezčí snímky lze získat v protisvětle, které prozáří světlé partie.

Orchis × *pseudoanatolica* v okraji lesa, fotografovaný v rozpýleném odpoledním světle. Snímek pořízený 15. dubna 2018.

Sony A7, Sony FE 90/2,8 Macro G OSS, 90 mm, ISO 100, f/2.8, 1/125 s

Na následující straně

Kvetoucí obřich „mrkve“ ločidla obecného *Ferula communis* v rovinách podél pobřeží mezi Manfredonií a Mattinatou při západu slunce. Snímek pořízený 16. dubna 2016.

Sony A7, PC Nikkor 28 mm F3.5, 28 mm, ISO 100, f/8, 1/60 s

Orchis × *pseudoanatolica*

Orchis quadripunctata × *Orchis pauciflora*

kříženec vstavač čtyřtečný × vstavač chudokvětý

Un ibrido naturale tra *Orchis quadripunctata* × *Orchis pauciflora*

A natural hybrid between *Orchis quadripunctata* (Four-spotted Orchis) and *Orchis pauciflora* (Sparse-flowered Orchid)

Eine natürliche Hybride zwischen *Orchis quadripunctata* (Vierpunkt-Knabenkraut) und *Orchis pauciflora* (*Armblütige Knabenkraut*)

Několikrát jsem měl možnost vidět a fotografovat tohoto velmi krásného a poměrně vzácného křížence. Vzhledem připomíná vstavač chudokvětý, barvou růžový vstavač čtyřtečný.

Fotograficky vděčná rostlina hlavně pro snímky s tmavším pozadím.

O mně

Původním vzděláním jsem agronom, více let jsem pracoval v ochraně přírody, která se tenkrát ještě dělala hlavně venku a ne od stolu, papírováním kolem projektů, programů a dotací. (To nemyslím jako kritiku, teď se už asi profesionální ochrana přírody jinak, než se spoustou administrativy, řešit nedá.)

K fotografování jsem se dostal ve dvanácti letech, když jsem objevil, že po stisknutí čudlíku se z placatého černého kvádríku po dědečkovi vyklopí nádherně starobyle vyhlížející černý měch s pochromovaným objektivem na konci. Od té doby se datuje můj zájem jak o fotografii, tak o historickou fototechniku. Mimochodem, ten měchový středoformát Voiglander Bessa mám dodnes a stále je provozuschopný.

Fotografování se, jako samouk, od té doby věnuji bezmála půl století. Nejdříve s kinofilmovými zrcadlovkami Zenit, Praktica a Pentax, od roku 2003 digitálně. Z kompaktu Olympus jsem přešel k Nikonu a nyní fotografuji na bezzrcadlovky Sony.

Od konce roku 2022 jsem českým ambasadorem šikovného fotopříslušenství ATOLL od Silence Corner, což je obchodní značka, patřící společnosti CORNER DESIGN CO., LTD, Taiwan.

S odraznou deskou (Lastolite sunlite/soft silver) při fotografování orchidejí ve skalkách pod Monte Sacro. Mimochodem, ta odrazka, kterou držím v ruce, ještě dnes, po řadě dalších let intenzivního používání, stále bezproblémově slouží. Snímek pořízený 14. dubna 2013.

Sony A7, Sony FE 90/2,8 Macro G OSS, 90 mm, ISO 100, f/5,6, 1/100 s

Z ostatní výbavy jsem si, dle zásady „já se spokojím i s tím nejlepším“, oblíbil fotografické filtry VFFOTO, odrazky a difuzory Lastolite a stativy Manfrotto a Gitzo. Používám je dlouhodobě k plné spokojenosti a spolupracuji i na testech či recenzích novinek s výrobcí. Pokud vás tyhle značky zajímají, máte k nim dotaz či s nimi potřebujete poradit, klidně se mi ozvěte.

Moderní fotovýbavu doplňuji historickými manuálními objektivy. Obvykle nemají perfektní ostrost, ale vyvažují to osobitým charakterem kresby s nádechem nostalgie časů Pentaxů, Zenitů a Praktic.

Dlouhodobě se zabývám dvěma fotoprojekty, volně rostoucími evropskými orchidejemi a zimujícími netopýry. Věnuji se jako koníčku klasické stereofotografii, také sbírám historickou fototechniku, staré stereoskopy i stereoskopické fotoaparáty. Miluji chvílky, kdy objevím, či od někoho dostanu, kousek dávné fotografické historie.

Jak vzniká kniha „Fotografujeme rostliny a květiny“.

Jsem autorem dvou e-knih „**Fotografujeme rostliny a květiny**“ a „**České a evropské orchideje ve stereofotografii**“.

Píši a vydávám pro fotografy edici e-booků „**Fototaháky**“.

Léty nasbírané zkušenosti předávám na tematických **workshopech** i **individuálních kursech fotografování**.

Zaujaly vás některé z mých fotografií v této e-knize a líbily by se vám ve vašem interiéru nebo se hodily pro jiný účel? Ozvěte se mi, rozumné domluvě se nebráním. Naprostá většina snímků v mém archivu je dostatečně kvalitní i pro tisk větších rozměrů.

Kontakt

Jiří Skořepa

+420 702 999 521

jiri@skorepa-photo.com

www.skorepa-photo.com

Louka kvetoucích vstavačů kukačka *Anacamptis morio* a jejich kříženců *Anacamptis* × *gennarii* na planinách Gargana. Snímek pořízený 14. dubna 2018.

Sony A7, PC Nikkor 28 mm F3.5, 28 mm, ISO 100, f/8, 1/60 s

Kursy a workshopy

Každý rok pořádám jak pro začínající, tak i pro zkušené fotografy workshopy v tuzemsku i zahraničí.

V dubnu či květnu týden věnovaný fotografii rostlin a květin ve středomoří. Někdy je to **v Itálii na Garganu**, asi nejkrásnější a nejbohatší orchidejové oblasti celé Evropy, navíc s úžasnou krajinou.

V rámci takového workshopu se snažím předat zkušenosti jak z fotografování samotných rostlin, tak i jejich začlenění do osobité okolní krajiny.

Stěna závrtu s přírodní botanickou zahradou Velebitski botanički vrt v NP Severní Velebit na jaře po odtání sněhu. Mezi suchou trávou vykvétají stovky fialových šafránů Snímek pořízený 14. dubna 2018.

Olympus E-M5MarkII, Olympus M.ZUIKO DIGITAL ED 14-150mm 1:4.0-5.6 II, 20 mm, ISO 200, f/8, 1/400 s

Nebo **na pobřeží Chorvatska**, které je nádherné, neokoukané, botanicky i krajinářsky velmi nedoceňované a nabízí v tutéž dobu flóru jak přímořskou s tořiči, vstavači a serapiemi, tak v Severním Velebitu též horskou s kvetoucími hořci a šafrány. Chorvatsko je navíc finančně i dopravně velmi dostupné.

V tuzemsku koncem jara, v létě a na podzim dle zájmu pořádám několik jednodenních kurzů, mimo jiné tradiční „Jihočeské léto s masožravkami“.

Podzim je čas pro krajinářské a dlouhočasové fotografování na pobřeží Jadranu. Městečka bez davů turistů, nádherné západy slunce nad mořem a ostrovy, obloha plná hvězd i ranní svítání nad bílými horami v národním parku Severní Velebit. A všudypřítomná silná podzimní bóra rozpohybuje téměř cokoli, takže se nádherně fotí dlouhé expozice.

Aktuální nabídku kursů najdete na www.skorepa-photo.com.

Kontakt

Jiří Skořepa

+420 702 999 521

jiri@skorepa-photo.com

E-kniha Fotografujeme rostliny a květiny

Řešili jste někdy že...

Jste chtěli vyfotit krásnou květinu, ale nevěděli jak na to?

Jste květinu vyfotili – jenže rozmazanou?

Vám na fotce vyšly úplně černé stíny, „vyšisovaná“ květina a barvy nehezké?

Fotka je pěkná, barvy správné, ale není to pořád ono? Proč?

Některé barvy květin se k sobě na fotce nehodí?

Nevíte jaký fotoaparát na focení květin pořídit?

Na všechny tyhle otázky a nespočet dalších najdete odpovědi, rady a návody v mé e-knize.

Pro koho je e-kniha „**Fotografujeme rostliny a květiny**“ určená?

Pro zkušené i pro začínající fotokytičky minulé, současné i ty budoucí. Pro milovníky měkce zasněných starosklíčků i pro dokumentaristy, žádající snímky ostré jak papričky Moruga Scorpion. Pro všechny blázny ochotné vstávat v nesmyslnou hodinu jen kvůli nejhezčímu rannímu světlu na květinách v orosené trávě. Pro všechny, kdo chtějí fotografovat rostliny a květiny ještě lépe.

Čestně prohlašuji, že při přípravě této e-knihy neumřel žádný fotokytičkař. A také nebyla testována na zvířatech, nýbrž výhradně jen a pouze na lidech.

Nechcete kupovat „zajíce v pytli“?

Stáhněte si prvních 47 stránek (1/10 rozsahu celé knihy) na ukázkou v plném rozlišení na www.skorepa-photo.com v sekci e-knih.

FOTOGRAFUJEME ROSTLINY A KVĚTINY

e-kniha
466 stran
375 fotografií

České a evropské orchideje ve stereofotografii

Jiří Skořepa

www.orchidaceae.cz

Orchis spitzelii

vstavač Spitzelův
Spitzel's Orchid

Lúčanská Malá Fatra, Slovenská republika, 9. 6. 2019

vstavač Spitzelov
Spitzels Knabenkraut

© Jiří Skořepa

www.orchidaceae.cz

České a evropské orchideje ve stereofotografii

V českém, ale pravděpodobně i světovém měřítku unikátní e-kniha prostorových fotografií orchidejí. Pořizování stereoskopických fotografií jsem věnoval několik let a procestoval tisíce kilometrů po více státech Evropy.

E-kniha představuje na bezmála dvou stovkách stereoskopických dvojsnímků druhy a křížence planě rostoucích vstavačovitých z české i evropské přírody, od běžných až po nejvzácnější. Každý druh je opatřen vědeckým (latinským), českým, slovenským, anglickým a německým názvem vyobrazeného druhu. Knihu doplňují přehledné rejstříky. Nechybí kapitoly o stereoskopické fotografii včetně návodu, jak stereofotografie prohlížet i bez použití kukátka či jiných pomůcek.

E-kniha „**České a evropské orchideje ve stereofotografii**“ je dostupná pro osobní a nekomerční účely zdarma na internetu na mých stránkách www.skorepa-photo.com.

e-knihy pro fotografy

Na následující straně

Svahy s teráskami v kopcích pod Monte Sant'Angelo, v pozadí s hřebenem Monte Sacro. Snímek pořízený dne 19. dubna 2016.

Sony A7, PC Nikkor 28 mm F3.5, 28 mm, ISO 100, f/11, HDR - expoziční bracketing ze tří snímků

Edice „Fototaháky“

Fototaháky je řada mých elektronických knih o fotografování, které nabízím zdarma ke stažení jako pomoc nejen začínajícím fotografům.

Při psaní fototaháků vycházím z vlastních zkušeností a praxe fotografa. Doprovodné fotografie pochází z mého archivu.

Copyright a užití „fototaháků“

„Fototaháky“ jsou původním autorským dílem a jejich vytváření mne stojí nemálo času. Na „fototaháky“ se vztahují autorská práva (copyright). Pro osobní užití je nabízím zdarma. Pro jiné účely je třeba podmínky užití dojednat předem. Fototaháky (ani jejich části) není dovoleno bez mého souhlasu kopírovat na jiné weby.

Máte zájem o komerční užití fototaháků, částí textu nebo některou fotografii? Chtěli byste se stát partnerem či sponzorem některého z dalších fototaháků? Napište mi, nebo mi zavolejte.

Kontakt

Jiří Skořepa

+420 702 999 521

jiri@skorepa-photo.com

